

A Magyar Nemzeti Bank 15/2019. (VII.9.) számú ajánlása a hitelkockázat méréséről, kezeléséről és kontrolljáról

I. Az ajánlás célja és hatálya

Az ajánlás célja a pénzügyi szervezetek hitelkockázatának mérésével, kezelésével és kontrolljával kapcsolatban a Magyar Nemzeti Bank (a továbbiakban: MNB) elvárásainak megfogalmazása, és ezzel a jogalkalmazás kiszámíthatóságának növelése, a vonatkozó jogszabályok egységes alkalmazásának elősegítése.

Az ajánlás címzettje a Magyar Nemzeti Bankról szóló 2013. évi CXXXIX. törvény (a továbbiakban: MNB tv.) 39. § (1) bekezdésében nevesített törvények hatálya alá tartozó, hitelkockázatot vállaló valamennyi pénzügyi szervezet (a továbbiakban együtt: pénzügyi szervezet).

A jelen ajánlás témájával összefüggő szabályrendszert különösen, de nem kizárólagosan az ágazati jogszabályok tartalmazzák.

Jelen ajánlás a jogszabályi rendelkezésekre teljeskörűen nem utal vissza az elvek és elvárások megfogalmazásakor, az ajánlás címzettjei a kapcsolódó jogszabályi előírásoknak való megfelelésre azonban természetesen továbbra is kötelesek.

Az ajánlásban foglaltak összhangban állnak a pénzügyi szervezetek működésének európai kereteit meghatározó előírásokkal.

II. A hitelkockázat fogalma és fajtái

1. A hitelkockázat a szerződéses partnerek nem- (vagy nem a szerződési feltételek szerinti) teljesítéséből fakadó, azaz a pénzügyi szervezettel szemben fennálló (mérlegben lévő vagy mérlegben kívüli) kötelezettségek teljesítésének részleges vagy teljes mulasztásából eredő, jövedelmezőséget és tőkehelyzetet érintő veszteségek veszélye.
2. A hitelkockázaton mint gyűjtőfogalmon belül több kockázati altípus különböztethető meg:
 - a) *befektetési kockázat*: bizonyos (tipikusan hitelviszonyt vagy tulajdoni viszonyt megtestesítő értékpapírokba való) befektetések kockázata (a kifizetések nem a szerződésnek megfelelően történnek);
 - b) *megbízás végrehajtásával vagy teljesítésével kapcsolatos (bizományosi) kockázat*: annak a kockázata, hogy a megbízásos ügyletet megkötötték és a partner felé teljesíteni kell, de a megbízó nem teljesít;
 - c) *elszámolási kockázat*: annak a kockázata, hogy egy fizetési és elszámolási, valamint

- értékpapír-elszámolási rendszeren keresztül lebonyolított elszámolás nem a várt módon teljesül (annak ellenére, hogy a pénzügyi szervezet fél teljesíti a szerződés szerinti kötelezettségét, nem kapja meg érte az ellenértékét). Az elszámolási kockázat magában foglalhat hitelkockázati (például a szerződéses partner nem akar teljesíteni) és likviditási kockázati (például a központi szerződő fél nem tud teljesíteni) elemeket is;
- d) *értékpapírosítási kockázat*: az értékpapírosítási tranzakcióhoz és az értékpapírosítási ügyletből eredő kitétségekhez kapcsolódó kockázatok összessége;
 - e) *felhígulási kockázat*: annak a kockázata, hogy a követelés behajtható összege a kötelezett által érvényesíthető kifogásokon és ellenköveteléseken keresztül csökkenhet;
 - f) *hitelzési kockázat*: egyes pénzügyi és kiegészítő pénzügyi szolgáltatási vagy befektetési szolgáltatási tevékenységekhez (például hitel és pénzkölcsön nyújtása, pénzügyi lízing tevékenység, kezesség és garancia vállalása, valamint egyéb bankári kötelezettség vállalása, követelésvásárlási tevékenység) köthető hitelkockázat;
 - g) *hitelkockázat mérséklési (biztosítéki) kockázat*: az ügyletkockázathoz tartozik, és annak a kockázatát jelenti, hogy egy ügylet esetében a pénzügyi szervezet a hitelkockázat mérséklési eszköz érvényesítése során (például a biztosítékul elfogadott óvadék vagy a zálogtárgy érvényesítése esetén) veszteséget szenved, ideértve a biztosító nemfizetésének kockázatát is;
 - h) *kibocsátói kockázat*: a hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok, valamint a tulajdonosi jogviszonyt megtestesítő értékpapírok kibocsátóival szembeni hitelkockázat, amely magában foglalja annak a kockázatát, hogy a kibocsátó hitelminőség romlása miatt csökken az értékpapír értéke;
 - i) *kollektív adóskockázat*: az országkockázat egyik altípusa és annak kockázatát jelenti, hogy az egész országot érintő esemény az adósok nagy körének nemteljesítéséhez vezet;
 - j) *koncentrációs kockázat*: olyan veszteség kockázata, amely egyrészt arra vezethető vissza, hogy a pénzügyi szervezetnek az ügyfelek, partnerek, illetve kibocsátók viszonylag kisszámú csoportjával szembeni kitétségei vannak, másrészt pedig amely valamely közös okra visszavezethetően merül fel (például az eszközök és mérlegen kívüli tételek jelentős hányada összpontosul egy ágazatra vagy földrajzi régióra, illetve áll fenn ugyanazon pénznemben, továbbá kisszámú kibocsátó által rendelkezésre bocsátott, vagy korlátozott fajtájú hitelkockázat csökkentő eszköz fajta kerül alkalmazásra);
 - k) *letétkezelői kockázat*: annak a kockázata, hogy az eszközök letétbe helyezéséből a pénzügyi szervezetnek vesztesége származik a letétkezelő vagy alvállalkozójának csődje, illetve működése, hanyag értékpapír kezelése, stb. miatt;
 - l) *nyitva szállítási kockázat*: annak a kockázata, hogy az eszköz (áru, értékpapír, deviza, derivatíva, stb.) eladója leszállítja az eszközt, de nem kapja meg az ellenértékét, illetve az eszköz vevője fizet, de nem szállítják le számára az eszközt;
 - m) *országkockázat*: olyan veszteség felmerülésének veszélyét jelenti, melyet az országban bekövetkező valamilyen, az adott ország (kormányzat) által kontrollálható, de a

- hitelező, illetve befektető által nem kontrollálható esemény generál (gazdasági, politikai, stb.);
- n) *partnerkockázat*: a professzionális pénz- és tőkepiaci szereplőkkel (pénzügyi intézmény, befektetési vállalkozás, biztosító, befektetési alapkezelő) szembeni hitelkockázat;
 - o) *reziduális kockázat*: annak a kockázata, hogy a pénzügyi szervezet által alkalmazott elismert hitelkockázat mérséklési technikák a vártnál kevésbé bizonyulnak hatékonyak (például a fedezetek nagyarányú leértékelődése vagy korlátozott érvényesíthetősége miatt);
 - p) *szuverén kockázat*: az országgkockázat altípusa, és annak az országnak a fizetéseképtelenségéből adódó kockázatot jelenti, amellyel szemben a pénzügyi szervezetnek kitettsége van;
 - q) *teljesítés előtti kockázat*: az adásvételi szerződés jövőbeli teljesítéséből fakadó azon kockázat, hogy a szerződéses partner nemteljesítése esetén a szerződést a folyó piaci áron kell újra kötni (mértéke: a szerződés piaci értékét jelentő pozitív pótlási költség és a piaci árak jövőbeli elmozdulásából fakadó lehetséges jövőbeli hitelkockázat összege);
 - r) *transzfer kockázat*: az országgkockázat altípusa, és annak a kockázatát jelenti, hogy a szerződés kötelezettje (kölcson felvevője, értékpapír vevője, stb.) nem tud eleget tenni fizetési kötelezettségének a szerződés szerinti pénznemben, miközben a helyi pénznemben rendelkezik a szükséges pénzüsszeggel;
 - s) *ügyfélkockázat*: a pénzügyi szervezet által nyújtott szolgáltatást igénybe vevő ügyféllel szembeni hitelkockázat;
 - t) *vagyonkezelői kockázat*: annak a kockázata, hogy az eszközök vagyonkezelésbe adásából a pénzügyi szervezetnek vesztesége származik a vagyonkezelő csődje, illetve működése, hanyag eszközkezelése, stb. miatt.
3. A hitelintézet, pénzügyi vállalkozás hitelkockázatot vállal különösen az alábbi esetekben:
- a) hitel típusú szolgáltatások nyújtásakor – ideértve a kölcsönnyújtást, a garanciavállalást, a váltóleszámitólást, az akkreditív nyitást, stb. – az ügyféllel, partnerrel szemben (ügyfélkockázat, hitelezési kockázat, partnerkockázat);
 - b) az azonnali devizaműveletek esetében (elszámolási kockázat);
 - c) értékpapír műveleteknél, ideértve a repó- és kölcsönzési műveleteket (kibocsátói kockázat, partner kockázat, biztosítéki kockázat, nyitva szállítási kockázat, letétkezelői kockázat);
 - d) kereskedelmi finanszírozási műveleteknél, pénzpiaci kihelyezéseknél (partnerkockázat);
 - e) a származtatott termékekkel való kereskedéskor (teljesítés előtti kockázat);
 - f) biztosíték, garancia elfogadásakor (biztosítéki kockázat, reziduális kockázat);
 - g) befektetési szolgáltatás nyújtásakor (megbízás végrehajtásával vagy teljesítésével kapcsolatos kockázat).

4. A befektetési vállalkozás hitelkockázatot vállal különösen az alábbi esetekben:

- a) befektetési szolgáltatások nyújtásakor az ügyféllel szemben (megbízás végrehajtásával vagy teljesítésével kapcsolatos kockázat, elszámolási és nyitva szállítási kockázat, teljesítés előtti kockázat);
 - b) a partnerrel szemben a pénz- és tőkepiaci műveletek során, a származtatott termékek kereskedelmében, az azonnali ügyleteknél, valamint a kereskedelem finanszírozási műveletek egy részénél (partnerkockázat, teljesítés előtti kockázat, elszámolási vagy nyitva szállítási kockázat);
 - c) halasztott pénzügyi teljesítés elfogadásakor, befektetési hitel nyújtásakor (biztosítéki kockázat, kibocsátói kockázat, ügyfélkockázat);
 - d) értékpapír műveleteknél (kibocsátói kockázat, letétkezelői kockázat);
 - e) repó-, értékpapír kölcsönzésnél (partnerkockázat, biztosítéki kockázat).
5. A biztosító hitelkockázatot vállal különösen az alábbi esetekben:
- a) hitel- és kezési biztosítás esetén;
 - b) jelzálog hitelezés esetén (biztosítéki kockázat);
 - c) előleg vagy halasztott fizetésű teljesítés engedélyezése során (ügyfél- vagy partnerkockázat);
 - d) a tartalékok értékpapírba történő befektetése esetén (kibocsátói kockázat, letétkezelői kockázat);
 - e) a biztosítási tartalékok kezelése során a partnerekkel szemben (partnerkockázat);
 - f) viszontbiztosítás megkötésekor (partnerkockázat);
 - g) a tartalékok vagyonkezelésbe adása során (vagyonkezelői kockázat);
 - h) országgkockázat vállalásakor.
6. A pénztár hitelkockázatot vállal különösen az alábbi esetekben:
- a) a pénztári vagyon értékpapírba történő befektetése esetén (kibocsátói kockázat, letétkezelői kockázat);
 - b) a pénztári vagyon kezelése során a partnerekkel szemben (partnerkockázat, teljesítés előtti kockázat, elszámolási kockázat);
 - c) a pénztári vagyon vagyonkezelésbe adása során (vagyonkezelői kockázat).
7. Jelen ajánlás alkalmazásában
- a) *ágazati jogszabályok:*
 - aa) az MNB tv. 39. § (1) bekezdésében nevesített törvények,
 - ab) a jövedeleमारányos törlesztőrészlet és a hitelfedezeti arányok szabályozásáról szóló 32/2014. (IX. 10.) MNB rendelet,
 - ac) a hitelintézetekre és befektetési vállalkozásokra vonatkozó prudenciális követelményekről és a 648/2012/EU rendelet módosításáról szóló 2013. június 26-i 575/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet (a továbbiakban: CRR),
 - ad) a biztosítási és viszontbiztosítási üzleti tevékenység megkezdéséről és gyakorlásáról szóló 2009/138/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (a továbbiakban:

- Solvencia II) kiegészítéséről szóló 2014. október 10-i (EU) 2015/35 felhatalmazáson alapuló bizottsági rendelet,
- ae) a CRR-ben foglalt felhatalmazások alapján kiadott végrehajtás-technikai standardok,
 - af) a biztosítási és viszontbiztosítási üzleti tevékenység megkezdéséről és gyakorlásáról szóló 2009. november 25-i 2009/138/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvnek megfelelően kiadott végrehajtás-technikai standardok;
- b) *hitelezési veszteség*: az 1606/2002/EK európai parlamenti és tanácsi rendelettel összhangban egyes nemzetközi számviteli standardok elfogadásáról szóló 1126/2008/EK rendeletnek az IFRS 9 nemzetközi pénzügyi beszámolási standard tekintetében történő módosításáról szóló 2016. november 22-i (EU) 2016/2067 bizottsági rendelet A. függelékében ekként meghatározott fogalom;
- c) *várható hitelezési veszteség*: az 1606/2002/EK európai parlamenti és tanácsi rendelettel összhangban egyes nemzetközi számviteli standardok elfogadásáról szóló 1126/2008/EK rendeletnek az IFRS 9 nemzetközi pénzügyi beszámolási standard tekintetében történő módosításáról szóló 2016. november 22-i (EU) 2016/2067 bizottsági rendelet A. függelékében ekként meghatározott fogalom;
- d) *várható hitelezési veszteség alapú értékvesztési modellt alkalmazó pénzügyi szervezet*: a számvitelről szóló 2000. évi C. törvény (a továbbiakban: Számv. tv.) előírásai alapján az éves beszámolóját az IFRS-ek szerint összeállító pénzügyi szervezet, az éves beszámolóját a hitelintézetek és a pénzügyi vállalkozások éves beszámoló készítési és könyvvezetési kötelezettségének sajátosságairól szóló 250/2000. (XII. 24.) Korm. rendelet szerint összeállító pénzügyi vállalkozás és hitelintézet, továbbá az éves beszámolóját a befektetési vállalkozások éves beszámoló készítési és könyvvezetési kötelezettségének sajátosságairól szóló 251/2000. (XII. 24.) Korm. rendelet szerint összeállító befektetési vállalkozás.

III. Általános elvárások

8. A pénzügyi szervezet az ajánlásban foglalt felügyeleti elvárásokat az alkalmazott üzleti modell jellegével, továbbá a pénzügyi szervezet, illetve csoport által folytatott szolgáltatási tevékenységek sajátosságaival – beleértve a szervezeti formából adódó jellemzőket is –, kiterjedtségével és összetettségével, kockázati profiljával, valamint hitelkockázati kitétségének mértékével összhangban alkalmazza. Ugyan hitelkockázat valamennyi pénzügyi szervezetnél keletkezik, így az ajánlásban foglaltak arányos módon történő követése minden pénzügyi szervezet számára releváns, a legszélesebb körű alkalmazás azonban a hitelkockázatot üzletszerűen vállaló pénzügyi szervezetek (hitelintézet, hitelintézettel egyenértékű prudenciális szabályozásnak megfelelő pénzügyi vállalkozás, pénzügyi vállalkozás, saját számlás kereskedési tevékenységet végző befektetési vállalkozás) esetében elvárás.

9. Elvárt, hogy a pénzügyi szervezet a hitelkockázatát az alkalmazott üzleti modell jellegével, továbbá a pénzügyi szervezet, illetve csoport által folytatott szolgáltatási tevékenységek sajátosságaival – beleértve a szervezeti formából adódó jellemzőket is –, kiterjedtségével és összetettségével, kockázati profiljával, valamint hitelkockázati kitétségének mértékével összhangban kezelje, a belső védelmi vonalak kialakításáról és működtetéséről, a pénzügyi szervezetek irányítási és kontroll funkcióiról szóló 5/2016. (VI. 6.) MNB ajánlásban rögzített, a kockázatkezeléssel és a kockázatok kontrolljával kapcsolatban megfogalmazott általános elvek keretein belül, a biztosítási szektort illetően a standard formulával meghatározott piaci és a partner-kockázati kitétség kezeléséről szóló 22/2015. (XII. 8.) számú MNB ajánlásban foglaltakat is figyelembe véve, továbbá a pénzügyi szervezetek ingatlanokkal összefüggő kockázatainak kezeléséről szóló MNB ajánlásra is tekintettel.

Az ajánlás legszélesebb körű alkalmazása a vállalkozói szektor felé irányuló hitel- és pénzkölcsön nyújtás tekintetében elvárt, amely nem zárja ki, hogy a pénzügyi szervezet más hitelkockázati kitétséget eredményező tevékenysége (például lakossági hitelezés) tekintetében eltérő gyakorlatot kövessen.

10. A kockázatvállalás a pénzügyi közvetítőrendszer intézményeinek sajátossága. Ebből kiindulva – más kockázati típusokhoz hasonlóan – a jogszabályi előírások és az ajánlás célja nem a hitelkockázat megszüntetésének ösztönzése, hanem megfelelő keretek között tartása, a pénzügyi szervezet hitelkockázati kitétségének megfelelő azonosítása, mérése és kezelése. Míg a tőkekövetelmény számítási és a nagykockázat-vállalási korlátok egy mennyiségi szabályrendszert állítanak fel, addig a jelen ajánlás a hitelkockázat kezelésére vonatkozó minőségi elvárásokat tartalmazza.
11. Az összevont alapú felügyelet alá tartozó pénzügyi szervezettől az MNB elvárja, hogy a jogszabályok által rögzített általános, kockázatkezelésre vonatkozó követelményeken belül a hitelkockázat kezelési tevékenység vonatkozásában is legyen tekintettel a csoportszintű kockázatkezelés követelményeire.
12. Az alkalmazás szintje és a konszolidáció köre tekintetében az MNB a jelen ajánlásban foglaltak követését az ágazati jogszabályok szerint várja el. Ennek megfelelően szükséges biztosítani a hitelkockázat egyedi és csoportszintű mérését, kezelését és kontrollját.
13. A jelen ajánlásban az MNB részéről a várható hitelezési veszteség alapú értékvesztés elszámolással kapcsolatban, annak a hitelkockázat kezeléssel való összefüggéseire való tekintettel megfogalmazott elvárások csak a várható hitelezési veszteség alapú értékvesztési modellt alkalmazó pénzügyi szervezetek szempontjából relevánsak, a vonatkozó számviteli szabályozás keretei között.
14. Ugyan a pénzügyi szervezetek bizonyos típusainál (például hitelintézet) a hitelkockázat

sajátosságai indokolják annak az általános kockázatkezelési tevékenységen belüli elkülönült kezelését, a kockázatok más típusaival való összefüggések miatt esetükben is szükséges a hitelkockázat kezelésére vonatkozó elvárásoknak a jogszabályok és felügyeleti iránymutatások által rögzített általános, kockázatkezelésre vonatkozó követelményeken belül való értelmezése. Ez vonatkozik többek között az alkalmazandó alapelvekre, kockázatkezelési folyamatokra és szervezeti megoldásokra.

15. Amennyiben a pénzügyi szervezet a hitelkockázatát vagy annak bizonyos elemeit más kockázati típus kezelésének keretei között menedzseli, az MNB elvárja ennek írásban történő rögzítését, illetve a vonatkozó egyéb belső szabályzatokban történő lekövethetőségét.
16. Az MNB elvárja, hogy amennyiben a pénzügyi szervezet a hitelkockázat mérési, kezelési és kontroll rendszerének valamely elemét kiszervezés keretében valósítja meg, legyen tekintettel a belső védelmi vonalak kialakításáról és működtetéséről, a pénzügyi szervezetek irányítási és kontroll funkcióiról szóló 5/2016. (VI. 6.) számú MNB ajánlás 144-150. pontjában rögzített, a kiszervezéssel összefüggésben általános jelleggel megfogalmazott elvárásokra is.

IV. Az irányítási jogkörrel rendelkező vezető testület és az ügyvezetés szerepe

17. Elvárt, hogy a pénzügyi szervezet irányítási jogkörrel rendelkező vezető testülete (általában az igazgatóság):
 - a) mindenkor átlássa a szervezet egészének hitelkockázati kitétségét,
 - b) hagyja jóvá a pénzügyi szervezet hitelkockázati tolerancia szintjét, hitelkockázati stratégiáját, politikáját és belső szabályozását, valamint azok módosítását,
 - c) legyen felelős azért, hogy a pénzügyi szervezet ügyvezetése a hitelkockázat vonatkozásában is megtegye a stratégiák és politikák gyakorlati megvalósítása, valamint a kockázatok figyelemmel kísérésének és ellenőrzésének kialakítása, továbbá a hitelkockázat kezelési tevékenység és a várható hitelezési veszteség alapú értékvesztési modell összhangjának biztosítása érdekében szükséges lépéseket,
 - d) rendszeresen – amely tekintetben az MNB a legalább féléves gyakoriságot tartja jó gyakorlatnak – tekintse át a hitelkockázati politika végrehajtásáról, az intézmény hitelkockázati kitétségének alakulásáról, a hitelkockázat csökkentési eszközökről, az ügyvezetés hitelkockázat kezelési feladatainak végrehajtásáról, a hitelkockázat mérési rendszerének megfelelőségéről (ideértve a várható hitelezési veszteség alapú értékvesztési modell alkalmazásával való összhangot is), az elszámolt értékvesztés és megképzett céltartalékok alakulásáról, továbbá a stressz teszt eredményekről szóló jelentéseket, beszámolókat, belső ellenőri és könyvvizsgálói észrevételeket,
 - e) szükség esetén kezdeményezze a hitelkockázati politika és belső szabályozás, a hitelkockázat mérési és kezelési eljárások és módszerek, illetve a hitelkockázati tervek

módosítását.

18. A hitelkockázat vonatkozásában az ügyvezetés feladata a hitelkockázati stratégia és politika végrehajtásának gyakorlati megvalósítása, és a megvalósítás (személyi, tárgyi és működési) feltételeinek biztosítása. Ennek érdekében javasolt, hogy az ügyvezetés megfelelő – a pénzügyi szervezet sajátosságaival összhangban álló, a folytatott tevékenységek összességét és a hitelkockázat valamennyi típusát és vonatkozását lefedő – hitelkockázat kezelési és kontroll rendszert alakítson ki és működtessen, irányítási és ellenőrzési tevékenységet folytasson, valamint rendszeresen és átfogóan számoljon be az irányítási és a felügyeleti jogkörrel rendelkező vezető testületnek a hitelkockázati stratégia és politika megvalósulásáról¹.
19. Pénzügyi csoportok esetében a fenti feladatokat általában az összevont alapú felügyelet alá tartozó pénzügyi szervezet irányítási jogkörrel rendelkező vezető testülete, illetve ügyvezetése látja el. Mátrix irányítás esetén ettől eltérő megoldások is megvalósulhatnak. Elvárt azonban, hogy biztosított legyen a csoportszintű hitelkockázati kitétségek magas szintű átlátása, a hitelkockázat csoportszintű menedzselése, tekintettel a piaci és szabályozási követelményekre is.

V. A hitelkockázati politika és belső szabályozás alapelvei

20. Az MNB elvárja, hogy a pénzügyi szervezet rendelkezzen a stratégiai célkitűzéseivel, az átfogó kockázatkezelési és a többi kockázatra (működési kockázat, piaci kockázatok, stb.) vonatkozó politikáival összhangban álló, írásban rögzített hitelkockázati politikával.
21. A pénzügyi szervezet hitelkockázati politikája összhangban áll továbbá a pénzügyi szervezet hitelkockázati kitétségének nagyságrendjével, a pénzügyi szervezet egészének kockázati étvágyával, kockázatvállalási hajlandóságával, kockázati profiljával és üzleti modelljével, valamint megfelelő alapot biztosít a várható hitelezési veszteség alapú értékvesztési modell alkalmazásához is.
22. Az MNB elvárja, hogy a pénzügyi szervezet a hitelkockázati politikáját rendszeres időközönként (legalább éves gyakorisággal) és jelentősebb változások esetén vizsgálja felül.
23. A hitelkockázati politikáját a pénzügyi szervezet a stratégiai dokumentumainak vagy az általános kockázatkezelési politikájának részeként is megfogalmazhatja.

¹ Az irányítási és a felügyeleti jogkörrel rendelkező vezető testületekkel való kapcsolattartás általános elvárásokat illetően lásd a belső védelmi vonalak kialakításáról és működtetéséről, a pénzügyi szervezetek irányítási és kontroll funkciójáról szóló, 5/2016. (VI. 6.) MNB ajánlást, különös tekintettel annak 26. és 52. pontjára.

24. Az MNB javasolja, hogy a hitelkockázati politika legalább az alábbiakra terjedjen ki:
- a) a hitelkockázat vállalás céljai és indokai,
 - b) a legjelentősebb hitelkockázatot jelentő tevékenységek, ügyletek, műveletek és termékek azonosítása,
 - c) a legjelentősebb hitelkockázatot hordozó ügyfelek, partnerek, kibocsátók azonosítása,
 - d) a hitelkockázati kitétség mennyiségi és minőségi célkitűzései,
 - e) azoknak az ügyfeleknek és tevékenységeknek a meghatározása, amelyekre nézve a hitelkockázat vállalása korlátozott (például kapcsolt személyekkel szembeni kockázatvállalás), illetve fokozott figyelmet (például projekthitelezés) igényel,
 - f) azon termékekre vonatkozó politika meghatározása, ahol a hitelkockázat vállalása elsődlegesen a hitelkockázatot csökkentő eszköz (például értékpapír fedezet mellett nyújtott hitel, hitelbiztosítás) alapján történik,
 - g) a koncentrációs kockázatok mennyiségi és minőségi célkitűzései (például országgkockázat, ágazati kockázatok, egy ügyféllel szembeni kockázatok, egy biztosítékra vonatkozó kockázatvállalás, nagykockázatok összessége),
 - h) a közvetítők igénybevételeire vonatkozó alapelvek,
 - i) a hitelkockázat vállalás kapcsán bevonásra kerülő egyéb partnerekkel való kapcsolatokra (például viszontbiztosítók, vagyonkezelők) vonatkozó alapelvek,
 - j) a hitelkockázatot hordozó új termékek bevezetésével kapcsolatos fő követelmények, a nem teljesítő kitétségek és átstrukturált követelések kezelésére vonatkozó alapelvek és módszerek,
 - k) a hitelkockázatnak a pénzügyi szervezet egyéb (működési kockázat, piaci kockázat, stb.) kockázataival, azok kezelésével és a várható hitelezési veszteség alapú értékvesztési modell alkalmazásával fennálló összefüggései.
25. Az MNB elvárja, hogy a pénzügyi szervezet hitelkockázati stratégiája és politikája az általános gazdasági és piaci körülményeket (az azokból fakadó veszélyeket és kihívásokat), valamint az ügyfelek pénzügyi kultúrájának színvonalát is figyelembe véve kerüljön meghatározásra.
26. A piacbővítési vagy jövedelmezőségi (ideértve az alacsony kamatkörnyezet mellett a magasabb hozamok lehetőségének keresését is) kényszer nem eredményezheti a jogszabályi előírások (prudenciális célú, illetve a felelős hitelezési tevékenységet támogató) korlátozó elemeinek figyelmen kívül hagyását.
27. Nem kívánatos továbbá olyan hitelkockázati politika meghatározása, melynek keretében piaci versenyelőny megszerzése érdekében a pénzügyi szervezet tudatosan vállalja a hitelezési feltételek (például egyes dokumentumok bekéréstől való eltekintés, alacsonyabb fedezettségi követelmények meghatározása) enyhítését, lazítását.
28. Pénzügyi csoport esetében elvárt, hogy csoportszintű hitelkockázati stratégia és politika is

kialakításra kerüljön.

29. Elvárt, hogy a hitelkockázattal összefüggésben a pénzügyi szervezet megfelelő vezetői szinten jóváhagyott és rendszeresen felülvizsgált belső szabályozásban rögzítse az alábbiakat:
- a) a hitelkockázat vállalással és kezeléssel kapcsolatos folyamatok, eljárások, feladatok, szervezeti rendszer, felelősségi, döntési és ellenőrzési jogkörök,
 - b) a hitelkockázat azonosítására, értékelésére, mérésére, folyamatos nyomon követésére és kontrolljára (ideértve a potenciálisan nem teljesítővé váló kitétségek beazonosítását lehetővé tevő korai jelzőrendszert és a követelések minősítését is) használt belső rendszerek, eljárások és módszerek, azok rendszeres felülvizsgálatára vonatkozó rendelkezések,
 - c) a szervezeti egységek feladatai a hitelkockázat azonosítását, értékelését, mérését, folyamatos nyomon követését, a kockázati kontroll funkció működtetését, illetve a várható hitelezési veszteség alapú értékvesztés elszámolást illetően,
 - d) a hitelkockázat azonosítását, értékelését, mérését, folyamatos nyomon követését, a kockázati kontroll funkció működtetését, illetve a várható hitelezési veszteség alapú értékvesztés elszámolást illetően a szervezeti egységek és funkciók közötti együttműködés keretei,
 - e) a hitelkockázat vállalást és kezelést, hitelkockázati monitoring tevékenységet és kontroll feladatokat ellátó személyekre vonatkozó szakmai, képzettségi követelmények, összeférhetetlenségi és javadalmazási előírások,
 - f) a hitelkockázat elvárt szinten tartásának, csökkentésének eszközei, az eszközök meghatározásának, jóváhagyásának rendje,
 - g) amennyiben a pénzügyi szervezet a hitelkockázat kezeléséhez, a várható hitelezési veszteség megállapításához, valamint a belső tőkeallokációhoz modelleket használ, a modell leírása, feltételezései, a (stressz-) teszteléshez kiválasztott módszerek és feltételek, alkalmazott scenáriók,
 - h) a hitelkockázat vállalási, kezelési és kontroll tevékenységgel kapcsolatos jelentési rendszer (ki készíti a jelentéseket, milyen gyakorisággal, formai és tartalmi követelmények, jelentési utak stb.),
 - i) a hitelkockázat kezelés és a várható hitelezési veszteség alapú értékvesztés elszámolás összefüggései (inputok, eltérések, stb.),
 - j) a hitelkockázat vállalással kapcsolatos nyilvánosságra hozatali gyakorlat (a nyilvánosságra hozatal célja, mélysége, módja és gyakorisága),
 - k) a hitelkockázat vállalásához, kezeléséhez és kockázati kontrolljához kapcsolódó belső ellenőrzési feladatok, eljárások, rendszerek (folyamatba épített, vezetői ellenőrzési és belső ellenőri).

VI. Szervezeti keretek

30. A hitelkockázat vállalása és kezelése, valamint a hitelkockázat azonosítása, értékelése, mérése, folyamatos nyomon követése és kontrollja szervezeti megoldására számos gyakorlat elfogadható, a pénzügyi szervezet sajátosságainak figyelembevételével.
31. Elvárt azonban, hogy legyen egyértelmű a hitelkockázat kezelési folyamat egyes elemeiben (hitelkockázati stratégia és politika meghatározása, implementálása, kockázatvállalás, mérés, jelentés, a kockázatok ellenőrzése és kontrollja) részt vevő, valamint a hitelkockázat kezeléssel való összefüggéseire tekintettel, a várható hitelezési veszteség alapú értékvesztési modell által támasztott igények kielégítését biztosító személyek, szervezeti egységek, testületek feladata, hatásköre és felelőssége, továbbá együttműködésük kerete.
32. Biztosítandó a hitelkockázat mérési, folyamatos figyelemmel kíséresi, ellenőrzési és kontroll funkcióknak a kockázatot vállaló területektől való függetlensége.
33. Az MNB elvárja ugyanakkor, hogy a pénzügyi szervezet megfelelő rendszereket, eljárásokat és folyamatokat alakítson ki és működtessen a hitelkockázat vállalás, mérés és a kockázati kontroll, valamint a kockázatkezelés információt felhasználó számvitel egyes feladatait ellátó szervezeti egységek és személyek közötti koordináció érdekében, és biztosítsa a pénzügyi szervezet hitelkockázati kitétségét érintő kockázatok egészének átlátását, ennek megfelelő dokumentálása mellett.
34. Az MNB elvárása, hogy a pénzügyi szervezet megfelelő személyi és tárgyi erőforrásokkal (beleértve az informatikai rendszereket is) rendelkezzen a hitelkockázat vállalás, kezelés, mérés és a hitelkockázati kontroll funkció működtetése, valamint a számvitel előírások, illetve a számviteli terület által támasztott, a hitelkockázat kezelést érintő igények kielégítése tekintetében.
35. Elvárt, hogy a pénzügyi szervezet a hitelkockázat kezelése és kontrollja tekintetében is vegye figyelembe a belső védelmi vonalak kialakításáról és működtetéséről, a pénzügyi szervezetek irányítási és kontroll funkcióiról szóló 5/2016. (VI. 6.) számú MNB ajánlás IV. 1. pontjában rögzített elvárásokat.
36. Javasolt, hogy a kockázati kontroll funkció a hitelkockázat vonatkozásában lássa el a belső védelmi vonalak kialakításáról és működtetéséről, a pénzügyi szervezetek irányítási és kontroll funkcióiról szóló 5/2016. (VI. 6.) számú MNB ajánlás 90. pontjában nevesített feladatokat.
37. Pénzügyi csoport esetében elvárt a hitelkockázat csoportszintű kezelése, mérése és kontrollja, amelynek tekintetében szintén többféle szervezeti megoldás, illetve

munkamegosztás elfogadható.

38. Hálózattal rendelkező pénzügyi szervezet esetén a hitelkockázat kezelési feladatokkal kapcsolatosan a központ és a hálózati egységek feladatai különbözőek. Ezzel kapcsolatban az alapvető felügyeleti elvárás az, hogy a pénzügyi szervezet aktívan irányítsa a hálózat működését, rendelkezzen megfelelő információval a hálózat működéséről, biztosítsa az összhangot az egyes hálózati egységek és a központ között oly módon, hogy az megfeleljen a hitelkockázat kezelési stratégiának és politikának.
39. Az MNB felhívja a figyelmet, hogy a hitelkockázat kezeléssel összefüggésben különösen fontos a vonatkozó jogszabályi előírásoknak és az MNB ajánlásban rögzített elvárásainak² megfelelő javadalmazási gyakorlat kialakítása és működtetése. Ennek kapcsán ki szükséges emelni azt az alapelvet, hogy amennyiben a pénzügyi szervezet a kontroll funkciót betöltő személyekre is alkalmaz teljesítményjavadalmazást, a kontroll funkciót betöltő munkavállalók javadalmazásának struktúráját úgy kell kialakítani, hogy az ne veszélyeztesse függetlenségüket, illetve ne teremtsen konfliktust ellenőrzési, valamint tanácsadási szerepükkel.

VII. A hitelkockázat elvárt szinten tartásának eszközei

40. Az MNB elvárja, hogy a pénzügyi szervezet megfelelő eszközrendszert alkalmazzon a hitelkockázatának a hitelkockázati politikájában meghatározott elvárt szinten tartására.
41. A hitelkockázat csökkentésének legfontosabb eszközei: a megfelelő limitrendszer kialakítása és működtetése, valamint hitelkockázat mérséklési technikák alkalmazása.

1. Limitrendszer

42. Az MNB elvárása alapján a pénzügyi szervezet a limitrendszerét – a jogszabályi előírások által meghatározott keretek között – sajátosságainak (tevékenység volumene, jellege, hitelkockázati politika, kitettség, más kockázatokkal való összhang) figyelembevételével alakítja ki.
43. A pénzügyi szervezet által kialakított, jóváhagyott, megfelelően dokumentált és rendszeresen felülvizsgált hitelkockázati limitrendszer kiterjed:
 - a) a limitek meghatározásával kapcsolatos legfőbb elvekre,
 - b) a limitfajták és azon belül a limitek meghatározásának, jóváhagyásának és felülvizsgálatának módjára,

² A Magyar Nemzeti Bank 3/2017. (II.9.) számú ajánlása a javadalmazási politika alkalmazásáról

- c) az intézmény által vállalt hitelkockázatok típusaihoz és méreteihez illeszkedő limitfajtákra (termék-, ország-, ágazati-, partner- és ügyfél limitek),
 - d) az egyes limitekre vonatkozó küszöbértékekre,
 - e) az egyes limitek jóváhagyásának szintjére, hatásköri-, illetve felelősségi rendjére,
 - f) az egyes limitek felhasználáshoz kapcsolódó eljárásokra, folyamatokra,
 - g) ha a limitek terhére több szervezeti egység is köthet ügyletet, a limitgazdálkodás feltételrendszerére,
 - h) a limitek, allimitek közötti átcsoportosítási lehetőségekre, a kapcsolódó dokumentációs követelményekre,
 - i) a limitek nyilvántartására,
 - j) a limitek figyelésének eljárásrendjére, folyamatára, hatásköri-, illetve felelősségi rendjére,
 - k) a limittúllépés esetén követendő eljárásokra, szankciókra,
 - l) a limitrendszernek a pénzügyi szervezet helyreállítási tervéhez való kapcsolódási pontjaira.
44. Elvárás, hogy a pénzügyi szervezet olyan limitrendszert alakítson ki és működtessen, amely a jogszabályi lehetőségeknél alacsonyabb vagy legfeljebb azzal megegyező limiteket határoz meg, és amelyek minden körülmények között (például árfolyam elmozdulás miatt a limit összeg viszonyítás alapjának megváltozása) biztosítják a jogszabályi előírások betartását.
45. Pénzügyi csoport esetében elvárt, hogy csoportszintű hitelkockázati limitek is kialakításra kerüljenek. Célszerű, ha a csoporthoz tartozó pénzügyi szervezetek egyedi szinten alkalmazott limitrendszere összhangban áll a csoportszintű limitekkel, amely ajánlás egyik eleme, hogy a csoporthoz tartozó pénzügyi szervezetek által egyedi szinten alkalmazott limitek előre rögzített allokációs mechanizmus mentén kerüljenek meghatározásra. Fontos, hogy a csoporttagok ismerjék a csoport egésze limitrendszerének felépítését.
46. A pénzügyi szervezet által alkalmazott limitrendszer kialakítása és az egyes küszöbértékek meghatározása során objektív és szubjektív szempontok egyaránt figyelembevételre kerülhetnek. Célszerű ugyanakkor arra törekedni, hogy az előbbiek túlsúlya érvényesüljön.
47. Elvárt, hogy a hitelkockázati limiteken belül az ügyfél- és partner limitek szervesen kapcsolódjanak a pénzügyi szervezet ügyfél- és partnerminősítési rendszeréhez.
48. Jobb ügyfél- és partnerminősítés esetén általában arányosan magasabb limit engedélyezhető. Kerülendő azonban ezen elv mechanikus alkalmazása, hiszen a limitek mértékét más objektív és szubjektív tényezők is befolyásolhatják (például az ügyfél típusa, a rendelkezésre álló biztosíték fajtája és nagysága).
49. Ajánlott az ügyfél- és partner limitek időszávokra bontása, kifejezendő a pénzügyi szervezet

egyes időtávokra vonatkozó eltérő kockázatvállalási hajlandóságát.

50. Javasolt, hogy az ügyfél- és partner limitek küszöbértékének meghatározásakor a Központi Hitelinformációs Rendszerből elérhető információk (más intézmények által nyújtott finanszírozás, nemteljesítés, stb.) is kerüljenek figyelembevételre.
51. A pénzügyi szervezet által meghatározott egyes limitek a még racionálisan kockáztatható értéket rögzítve a kockázatvállalás előre rögzített korlátok között tartását célozzák, ezért önmagában nem lehet cél azok maximális kihasználására való törekvés.

2. Hitelkockázat mérséklési technikák

52. Az MNB elvárja, hogy a pénzügyi szervezet sajátosságai (tevékenység volumene, jellege, hitelkockázati politika, kitettség, más kockázatokkal való összhang) figyelembevételével alkalmazza az egyes hitelkockázat mérséklési technikákat (biztosítékokat, értékpapírosítást, biztosítást, stb.).
53. Elvárt, hogy a pénzügyi szervezet az intézmény vezetése által elfogadott, legalább évente felülvizsgált belső szabályozásban határozza meg az általa alkalmazható hitelkockázat mérséklési technikákat és azon belül az elfogadható fedezet típusokat.
54. A fedezetek értékelésével kapcsolatos jogszabályi szintű előírásokat az ügyfél- és partnerminősítés, valamint a fedezetértékelés prudenciális követelményeiről szóló 40/2016. (X. 11.) MNB rendelet rögzíti, melyben meghatározottak követését – különös tekintettel a fedezetértékeléssel kapcsolatos belső szabályozási követelményekre – az MNB jó gyakorlatnak tartja az annak hatálya alá nem tartozó, hitelkockázatot vállaló valamennyi pénzügyi szervezet esetében, az arányosság 8. pontban meghatározott elvárását figyelembe véve.
55. Az MNB felhívja a figyelmet arra, hogy a kockázatvállalás során fedezetként figyelembe vehető biztosítékok (ingó és ingatlan vagyontárgyak, pénzügyi eszközök), valamint jogi kikötések és szerződések csak abban az esetben kell, hogy megfeleljenek a CRR előírásainak, ha azokat a pénzügyi szervezet tőkekövetelmény mérséklő tételként kívánja figyelembe venni. A kockázatvállalás során olyan biztosíték is megkövetelhető, amely a CRR hitelkockázati fedezetekre vonatkozó követelményeinek nem felel meg, mert annak akkor is lehet kockázat csökkentő hatása, ha alkalmazása miatt a tőkekövetelmény nem csökkenthető.
56. Az MNB felhívja a figyelmet továbbá arra, hogy a hitelkockázat mérséklési technikák alkalmazása új hitelkockázatokat és új kockázati típusokat (például jogi kockázat, működési kockázat) is keletkeztethet, amelyeket a hitelkockázat csökkentő hatás számbavételénél

figyelembe kell venni. Így külön vizsgálandó például a biztosíték érvényesítéséből várható pénzbefolyás és a hitelkockázat vállalás összege közötti devizális összhang, a rendelkezésre bocsátott fedezetek piaci likviditása, illetve az óvadékba adott értékpapír és a hitelkockázat vállalás hozamfeltételei közötti összhang.

57. A fedezeteken belül sajátos jellemzőkkel bírnak az ingatlan fedezetek, melyek kezelésével kapcsolatban az MNB a pénzügyi szervezetek ingatlanokkal összefüggő kockázatainak kezeléséről szóló MNB ajánlásban foglaltak követését várja el.
58. Az MNB a fedezetek utólagos értékelése tekintetében jó gyakorlatnak tartja a negyedévente, kereskedelmi ingatlanoknál legalább évente, lakóingatlanoknál legalább háromévente történő rendszeres, illetve átstrukturálási intézkedés alkalmazása előtt, a követelés nem teljesítő kitettségé történő nyilvánítása, továbbá ha a biztosíték értékében vagy érvényesíthetőségében bekövetkező jelentős változás esetén történő rendkívüli értékelés felülvizsgálatot, továbbá, ha azt az üzleti területtől független szervezeti egység végzi. A fedezetek értékének felülvizsgálata történhet az eredeti értékelés felhasználásával (értékelés aktualizálás), illetve lehet teljesen új értékelés (teljeskörű értékbecslés) lefolytatása ugyanazon vagy más a pénzügyi szervezet alkalmazásában álló vagy külső értékelő által, megvalósítható helyszíni (külső, közterületről történő vagy teljeskörű) szemlével vagy helyszíni szemle nélkül (desk-top), továbbá bizonyos esetekben (például lakóingatlanok) statisztikai módszerrel is.
59. A biztosítékok jogi érvényesíthetőségével kapcsolatosan, a biztosítéki szerződésre vonatkozó jogrendben érvényes következő tényezőkre ajánlott különösen figyelni:
 - a) a csőd- és felszámolási szabályokra, a biztosíték érvényesíthetőségére, illetve az érvényesíthetőségét korlátozó előírásokra csődeljárás vagy felszámolás esetén,
 - b) a hatóságok biztosítékkal kapcsolatos különleges jogaira (pl. adóhatóság végrehajtási jog),
 - c) a biztosíték jelen és jövőbeli terhelhetőségére,
 - d) jelzálogjog kikötése esetén a közhiteles nyilvántartásba történő szabályszerű bejegyzésre.
60. A biztosítékok jogi érvényesíthetőségével kapcsolatos kockázatok csökkentése érdekében a gyakran alkalmazott biztosítékok esetére ajánlott sztenderd szerződésminták kidolgozása.
61. A nem szokványos biztosítéki konstrukciók esetén célszerű független, a kérdésben jártas, speciális jogi szakértő véleményének a kikérése. Ha a pénzügyi szervezet hitelkockázat mérséklő eszközként kívánja alkalmazni a CRR által elismert biztosítékokat (CRR Harmadik Rész, Második Cím, 4. fejezet), akkor a CRR 194. cikk (1) bekezdés második albekezdése alapján ez kötelezettsége is, és nem csak a „különleges” biztosítéki konstrukciók esetén.

VIII. A hitelkockázat vállalás és kezelés folyamata

62. Az MNB elvárja, hogy a pénzügyi szervezet a nagyságrendjével, kockázati étvágyával, kockázatvállalási hajlandóságával, kockázati profiljával összhangban álló belső rendszerekkel, eljárásokkal és módszerekkel rendelkezzen a hitelkockázat vállalási és kezelési folyamatai tekintetében, amelyek kiterjednek:
- a) a kezdeményezéssel, az előkészítéssel, ideértve a hitelkockázat előzetes felmérését (hitelképesség, működés vizsgálata, üzleti kockázat meghatározása, kockázatcsökkentő eszközök, azok értékelése, elfogadása),
 - b) a döntéssel (limit meghatározása, üzleti döntések, árazás),
 - c) a lebonyolítással, ideértve az ügylet teljesülésének figyelését, az eszközök és a mérlegen kívüli tételek, valamint a hitelkockázat csökkentő eszközök értékének rendszeres felülvizsgálatát (monitoring, értékelés),
 - d) az ügylet módosításával, ideértve a nem teljesítő ügyletek kezelését (átstrukturálás, követeléskezelés),
 - e) a rendkívüli helyzetek kezelésével kapcsolatos feladatokra.

1. Döntés-előkészítés

63. Az MNB elvárja, hogy a pénzügyi szervezet a döntés-előkészítés keretében vizsgálja meg, hogy a tervezett kockázatvállalás illeszkedik-e az intézmény hitelkockázati politikájába, továbbá, hogy gyűjtse össze és szintetizálja a hitelkockázat vállalásra irányuló döntéshez, illetve az árazáshoz szükséges minden lényeges külső (piaci, nyilvános, hatósági, stb.) és belső (például az ügyfélről az intézménynél már elérhető adatok, korábbi tapasztalatok) információt.
64. A döntés-előkészítés keretében az egyes nevesített tevékenység típusok esetében különösen az alábbi információk feltárása célszerű:
- a) hitel és pénzkölcsön nyújtásakor:
 - aa) az ügyfél, partner, illetve kibocsátó hitelképességét, fizetőképességét befolyásoló tényezők,
 - ab) a pénzügyi szervezetnek, illetve csoportnak az ügyféllel, a partnerrel, a kibocsátóval illetve azok tulajdonosaival fenntartott minden korábbi és fennálló kapcsolata,
 - ac) az alkalmazandó hitelkockázat csökkentő eszköz értékelése (érték és érvényesíthetőség, az annak változását befolyásoló tényezők),
 - ad) a biztosíték érvényesítéséből várható pénzbefolyás és a hitelkockázat vállalás összege közötti devizális összhang,
 - ae) a hitelnyújtás célja és a visszafizetés forrása,
 - af) az ügyfél, partner, illetve kibocsátó kötelezettségvállalásra vonatkozó jogképessége,

- ag) az ügyfél, partner, illetve kibocsátó vállalatirányítási gyakorlata,
- ah) a múltbeli pénzáramlások, valamint a jövőbeli pénzáramlások különböző scenáriók mellett;
- b) kezesség és garancia, valamint egyéb bankári kötelezettség vállalásakor:
 - ba) az ügyfél, partner, illetve kibocsátó hitelképességét, fizetőképességét befolyásoló tényezők,
 - bb) a pénzügyi szervezetnek, illetve csoportnak az ügyféllel, a partnerrel, a kibocsátóval, illetve azok tulajdonosaival fenntartott minden korábbi és fennálló kapcsolata,
 - bc) a beváltás valószínűsége;
- c) követelés vásárlásakor:
 - ca) a megvásárolni tervezett követelések hitelkockázati jellemzői,
 - cb) csőd- vagy felszámolási eljárás esetén a követelések rangsorolása;
- d) származékos ügyletek kötése esetén:
 - da) az alapul szolgáló eszközre vonatkozó hitelkockázati jellemzők,
 - db) jogi érvényesíthetősége;
- e) befektetési hitel nyújtásakor:
 - ea) az ügyfél, partner, illetve kibocsátó hitelképességét, fizetőképességét befolyásoló tényezők,
 - eb) a pénzügyi szervezetnek, illetve csoportnak az ügyféllel, a partnerrel, a kibocsátóval, illetve azok tulajdonosaival fenntartott minden korábbi és fennálló kapcsolata,
 - ec) a hitelnyújtás célja,
 - ed) a pénzügyi eszköz likviditása,
 - ee) a pénzügyi eszköz és hitelkockázat vállalás hozamfeltételei közötti összhang,
 - ef) csőd- vagy felszámolási eljárás esetén a követelés rangsorolása;
- f) jegyzési garanciavállalás esetén:
 - fa) a kibocsátás körülményei,
 - fb) a pénzügyi eszköz értékesíthetőségére, likviditására vonatkozó kilátások.

65. Az MNB elvárja, hogy a pénzügyi szervezet a döntés-előkészítés keretében tárja fel továbbá az intézmény üzleti modelljével összefüggő tényezők és a makrogazdasági feltételek várható alakulásának az adott kockázatvállalási döntést érintő hatásait is, kitérve többek között az alábbiakra:

- a) piaci verseny, jogi és szabályozói követelmények,
- b) az intézmény hitelkockázati volumenének alakulását jellemző trendek,
- c) az intézmény hitelkockázati profilja és annak várható változása,
- d) hitelkockázati koncentrációk (ügyfél, illetve ügylet típus szerint, egyes szegmensekben, földrajzi értelemben, stb.),
- e) a behajtási, leírási és megtérülési gyakorlatot érintő várakozások,
- f) az intézmény hitelkockázati kontroll funkciójának jellemzői,

- g) egyéb, a várható hitelezési veszteséget befolyásoló tényezők és azok összefüggései, ideértve például a munkanélküliségi rátára, a GDP-re, a referencia kamatokra, az inflációra, a likviditási feltételekre vagy a technológiákra vonatkozó várakozásokat.
66. Az MNB felhívja a figyelmet arra, hogy bár a döntés-előkészítője felelős az előkészítő anyagban foglalt tartalmának valóságáért, a döntés-előkészítő felelőssége nem helyettesíti a döntéshozó a döntés szakmai megfelelése tekintetében fennálló felelősségét.
67. Az MNB a lakossági termékek esetében szabványosított, míg a már jóváhagyott ügyfél-, partner-, illetve kibocsátói limiteken belüli kockázatvállalásra irányuló döntések előkészítése esetében egyszerűsített eljárást is elfogadhatónak tart.

2. Ügyfél- és partnerminősítés

68. Jogszabályi kötelezéstől függetlenül is alapelvárásnak tekinthető, hogy – egyes speciális hitelkockázat vállalást eredményező konstrukcióktól (például lombard hitel) eltekintve – a követelések visszafizetésének forrását az ügyfél, partner jövedelme és ne a rendelkezésre bocsátott biztosíték jelentse.
69. A 68. pontban jelzett alapelv érvényre juttatása egyik elemeként elvárt, hogy a pénzügyi szervezet a nagyságrendjével, kockázati étvágával, kockázatvállalási hajlandóságával, kockázati profiljával összhangban álló, ügyfél- és partnerminősítési rendszert működtessen, amely segíti:
- a) az ügyfél, partner fizetőképességének, hitelképességének a kockázatvállalás előtt történő megállapítását,
 - b) az ügyfél, partner fizetőképességében, hitelképességében bekövetkező változások becslését, jövőbeni fizetőképességének megállapítását,
 - c) az ügyfél, partner nem teljesítési valószínűségének megállapítását, a nem teljesítési valószínűség számszerűsítését,
 - d) az ügyfelek és partnerek azonos kockázatokat és nem teljesítési valószínűségeket tükröző kategóriákba sorolását.
70. Az MNB olyan ügyfél- és partnerminősítési rendszer működtetését várja el, amely:
- a) az üzleti megfontolásoktól független és a lehető legnagyobb mértékben objektív szempontok figyelembevételén alapul,
 - b) megfelelő összhangot biztosít az ügyfél gazdálkodási adataiból nyert számszerűsíthető adatok, objektív szempontok, valamint a nem számszerűsíthető, szubjektív megítélésű információk, illetve egyéb körülmények vizsgálata között, illetve modellek használata esetén teljesülnek a XI. pont szerinti elvárások,

- c) konzervatív, óvatos megközelítés módot alkalmaz,
 - d) érvényesíti az „ismerd meg az ügyfeled” szemléletmódot,
 - e) biztosítja a „négy szem” elvének érvényre juttatását,
 - f) ugyanazon ügyféllel, partnerrel, illetve kibocsátóval szembeni minden kockázatvállalás során következetesen alkalmazásra kerül,
 - g) biztosítja a minősítések változásainak folyamatosan nyomon követhetőségét.
71. Az ügyfél- és partnerminősítéssel kapcsolatos jogszabályi szintű előírásokat az ügyfél- és partnerminősítés, valamint a fedezetértékelés prudenciális követelményeiről szóló 40/2016. (X. 11.) MNB rendelet rögzíti, melyben meghatározottak követését az MNB jó gyakorlatnak tartja az annak hatálya alá nem tartozó, hitelkockázatot vállaló valamennyi pénzügyi szervezet esetében, az arányosság 8. pontban meghatározott elvárását figyelembe véve.
72. Az MNB elvárja, hogy a pénzügyi szervezet ügyfél- és partnerminősítési rendszere külső minősítések figyelembevételét csak a minősítés pénzügyi szervezet általi – a külső minősítővel és annak minősítéseivel kapcsolatos korábbi vagy pénzügyi csoport esetében a csoport más tagja révén elérhető tapasztalatokat is figyelembe vevő – felülvizsgálata esetén tegye lehetővé.
73. Amennyiben azt a pénzügyi szervezet sajátosságaihoz igazították, a pénzügyi szervezet az ügyfél- és partnerminősítésre kockázatkezelési modelleket is igénybe vehet. Elvárás azonban, hogy ha a pénzügyi szervezet a tőkekövetelmény számításra modellt használ, akkor azt használja kockázatkezelésre is (use teszt).
74. Amennyiben a pénzügyi szervezet az ügyfél- és partnerminősítés során modellt használ, az MNB javasolja, hogy a pénzügyi szervezet szenteljen különös figyelmet az adatok integritásának, továbbá kellő körültekintéssel határozza meg a főbb módszereket, paramétereket és előfeltételezéseket. Elvárt, hogy a pénzügyi szervezet teljes körűen ismerje az alkalmazott modell korlátait, alkalmazásának kockázatait és kezelje azokat.
75. A belső és a külső modellek használata esetében egyaránt elvárás azok rendszeres – legalább három évenkénti –, megfelelő képesítéssel rendelkező, a modell fejlesztőjétől és felhasználójától független személy általi validálása.
76. Az MNB elvárása alapján a fogyasztónak minősülő és a lakossági ügyfelek esetében használt egyszerűsített ügyfél- és partnerminősítési eljárás, illetve az újonnan alakult vagy a Számv. tv. hatálya alá nem tartozó ügyfelek vonatkozásában meghatározott, az általánostól eltérő minősítési elvek alkalmazása nem jelenti azt, hogy egyes tevékenység, illetve ügylet típusokra, továbbá ügyfelekre vagy partnerekre a minősítési rendszer egyáltalán nem terjed ki, illetve nem kerül alkalmazásra.

77. Amennyiben a pénzügyi szervezet anyavállalatának ügyfél- és partnerminősítési rendszere nem vagy nem teljesen felel meg a magyar jogszabályoknak, az MNB elfogadható gyakorlatnak tartja annak megfelelő módosításokkal, kiegészítésekkel történő alkalmazását.
78. Az MNB javasolja, hogy az összevont alapú felügyelet alá tartozó csoporthoz tartozó pénzügyi szervezetek az ügyfél- és partnerminősítés során ugyanazokat a minősítési elveket kövessék.
79. Elvárt, hogy az ügyfél- és partnerminősítés során az ügyfél fizetőképességének, hitelképességének megállapítása érdekében a pénzügyi szervezet tegyen meg minden elvárható lépést az ügyfél, partner jelenlegi jövedelmi, pénzügyi helyzetének, valamint annak stabilitása, esetleges változása megállapítása érdekében.
80. Az ügyfél, partner jelenlegi jövedelmi, pénzügyi helyzetének, valamint annak stabilitása, esetleges változása megállapítása érdekében a pénzügyi szervezet célszerűen figyelembe veszi:
- a) az ügyfél, partner által rendelkezésre bocsátott dokumentumokat, szolgáltatott adatokat,
 - b) a pénzügyi szervezetnél az ügyfélről, partnerről már rendelkezésre álló (például más kockázatvállalás kapcsán már rendelkezésre álló vagy korábbi üzleti kapcsolat nyomán elérhető) információkat,
 - c) az ügyfélről, partnerről a pénzügyi szervezettel azonos, összevont alapú felügyelet alá tartozó csoport tagjainál rendelkezésre álló információkat.
81. Elvárt, hogy a pénzügyi szervezet az ügyfél, partner jövedelmi, pénzügyi helyzetének értékelése során vegyen figyelembe minden lényeges kockázati tényezőt (például felszámolt kamatok, árfolyam, tőkekövetelés nagysága, fizetési késedelem, az ügyfél, partner egyéb kötelezettségei, eladósodottsági szintje, azon meg nem terhelt eszközök állománya, amelyek szükség esetén pótlólagos finanszírozást jelenthetnek, lakossági ügyfél esetében az életkörülmények előre látható változásai, egyéb ügyfél, partner esetében a piaci viszonyok változása), amely befolyással lehet az ügyfél, partner jövőbeni fizetőképességére, pénzügyi helyzetére.
82. Az MNB nem tartja jó gyakorlatnak, ha az ügyfél, illetve partner fizetőképességének, hitelképességének megállapítása a jövőbeni jövedelmekre vonatkozó pozitív várakozásokon alapul, hacsak az megfelelő dokumentumokkal nem alátámasztott.
83. Külföldi ügyfél, partner esetén célszerű az országgockázat vizsgálatát a hitelkockázat vállalási és kezelési folyamatban már az ügyfél- és partnerminősítésbe beépíteni.

84. A 71. pontban hivatkozott MNB rendeletnek és az ajánlás ezen pontjának való megfelelés abban az esetben is javasolt, ha a pénzügyi szervezetnek kibocsátóval szemben merül fel hitelkockázati kitétsége.

3. Hitelkockázat vállalási döntés

85. Az MNB elvárja, hogy a pénzügyi szervezet az egyes általa nyújtott szolgáltatás, illetve ügylet típusokhoz hitelkockázat vállalási döntési szinteket rendeljen, és ezzel összefüggésben belső szabályzatban rögzítse:
- a) az egyes döntési szintek meghatározásának szempontjait,
 - b) az egyes döntési szinteken a döntésekben részt vevő személyeket, szervezeti egységeket, illetve testületeket,
 - c) az egyes kockázatvállalások során az előre meghatározott döntési szinttől eltérő döntéshozatal lehetőségét, eljárásrendjét,
 - d) az egyes döntési szinteken alkalmazott döntéshozatali eljárásokat (például egyszerűsített, komplex).
86. Célszerű, ha az egyes döntési szintek meghatározására – „a négy szem” elve érvényre juttatásának szem előtt tartásával – objektív feltételek mellett kerül sor, továbbá, ha a kockázatosabb, illetve nagyobb volumenű ügyletekről magasabb vezetői, illetve bizottsági szinten történik döntés. Az MNB elvárja, hogy amennyiben valamely kockázati döntést a kockázatkezelési terület nem támogat, akkor az kerüljön elutasításra, vagy a kockázatvállalásról eggyel magasabb, legalább bizottsági szint döntsön.
87. Az MNB azt tartja jó gyakorlatnak, ha a hitelkockázat vállalási döntés során a belső szabályozásban meghatározott általános eljárásoktól a pénzügyi szervezet csak nagyon kivételes esetben, megfelelő indokok alapján és dokumentált módon (a döntési lapon részletesen feltüntetésre kerülnek az eltérés indokai, a döntéshozók a döntési lapot kézjegyükkel/elektronikus aláírásukkal látják el) tér el.

4. A hitelkockázat vállalás előtti adminisztráció

88. Az MNB ajánlja, hogy a pénzügyi szervezet a kockázatvállalás (például hitelfolyósítás vagy az ügyféllel történő kereskedés megkezdése) megtörténte előtt ellenőrizze a jóváhagyott ügylet összes alaki kellékének meglétét. Erre célszerű külön szervezeti egységet létrehozni, de a jelen ajánlás 8. pontjában meghatározott arányossági elvre tekintettel, a feladattal más szervezeti egység is megbízható.
89. A hitelkockázat vállalás megtörténte előtt a következőket célszerű vizsgálni:
- a) a kockázatvállalást szabályszerűen, a megfelelő szinten hagyták-e jóvá,

- b) a megkötendő szerződés a döntésnek megfelelő-e,
- c) amennyiben releváns, a szerződés tartalmazza-e az ügyfélnek, partnernek, illetve kibocsátónak az ügylethez kapcsolódó adatszolgáltatási kötelezettségével kapcsolatos feltételeket,
- d) megvannak-e a kockázatvállaláshoz szükséges dokumentumok (például a fedezet ténylegesen rendelkezésre áll-e, a szerződést szabályszerűen aláírták-e, a szerződés hatályos-e).

5. Ügyfél-, partner-, illetve kibocsátói dokumentáció

- 90. Az MNB elvárja, hogy a pénzügyi szervezet a hitelkockázati kitettséget eredményező döntéseit dokumentálja. Emellett az elutasított hitelkockázat döntésekről is készüljön nyilvántartás, megjelölve az egyes kérelmek elutasításának indokát.
- 91. Az MNB elvárása alapján a pénzügyi szervezet az ügyfélről, partnerről, illetve kibocsátóról aktát vezet. Az akta tartalmazza az összes olyan információt, amely az ügyfél, partner, illetve kibocsátó pénzügyi állapotának megítéléséhez és a hitelkockázat vállalással kapcsolatos valamennyi megtörtént esemény nyilvántartásához, dokumentálásához szükséges.
- 92. Elvárt az ügyletre vonatkozó információkat tartalmazó hitelakta vezetése is. A hitelakta részét képezheti az ügyfélről, partnerről, illetve kibocsátóról vezetett aktának.
- 93. A hitelaktának a következőket célszerű tartalmaznia:
 - a) az adós, illetve adóscsoport adatai (az adós neve, székhelye, lakhelye, illetve telephelye, vállalkozási formája, tevékenységi köre, valamint azon vállalatcsoport megnevezése, amelyhez az ügyfél tartozik, információk a vállalatcsoportról),
 - b) az adóstársak és a kezesek azonosítására alkalmas adatok,
 - c) az ügylet (például az ügyfél másik hitele a pénzügyi szervezetnél) előzményeinek meghatározása, az adós korábbi hitelintézeti kapcsolatának értékelése, a központi hitelinformációs rendszertől kért információ,
 - d) az ügylet céljának (például hitelcél) megjelölése,
 - e) a kockázatvállalás megtérülését (például hitel visszafizetését) szolgáló források meghatározása,
 - f) az ügylet kondícióinak meghatározása: futamidő, kamatok, egyéb költségek (például kezelési költség),
 - g) fedezet dokumentumai (például arra vonatkozó szerződés, tulajdoni lap, ingatlanértékelés, zárolás dokumentumai),
 - h) a hitelügylethez kapcsolódó szerződések (biztosítás, lakástakarék) fennállásához kapcsolódó, folyamatosan keletkező információk,
 - i) harmadik fél által nyújtott biztosíték (például kezesség) dokumentumai,
 - j) a biztosíték értékelését alátámasztó információk (különösen a fedezetértékelési

- szabályzatban foglaltak teljesülésének bemutatása, külső szakértő bevonása esetén a hivatalos értékelés),
- k) az ügylet elbírálását alátámasztó, az ügyfél- és partnerminősítési eljárás során értékelt jövedelmi, pénzügyi adatok, éves beszámoló, éves jelentés és szubjektív információk,
 - l) az ügyféltől, partnertől, illetve kibocsátótól a követelés futamideje alatt rendszeresen bekért és rendelkezésre bocsátott információk,
 - m) az ügyfél, illetve a partner minősítése és annak változása,
 - n) a kockázatvállalási döntés és összes módosításának dokumentumai [beleértve a kockázatkezelő/kockázatkezelési terület véleményét is, amennyiben annak meglétét belső szabályzatok előírják (például bizonyos összeghatár felett)],
 - o) az ügyletre vonatkozó szerződés, a közjegyzői okiratba foglalt szerződés,
 - p) az adós és az ügylet (például hitel) folyamatos figyelemmel kísérése során a pénzügyi szervezet tudomására jutott tények, adatok, információk, elkészített monitoring jelentések,
 - q) a követelés minősítése és változásai,
 - r) a szerződés módosítás eredeti példányai, ideértve az átstrukturálás intézkedést is, egyértelműen beazonosítható módon, hogy az eredeti szerződés mely feltételi kerültek módosításra,
 - s) a kockázatvállalással összefüggésben elszámolt értékvesztés, megképzett céltartalék.
94. Az MNB elvárja, hogy az ügyfél-, partner-, illetve kibocsátó akták, valamint a hitelakták tartalmát a pénzügyi szervezet olyan módon határozza meg, hogy biztosított legyen az azokban foglalt ügyfél, partner, kibocsátó vagy az esetlegesen bevont közvetítő által átadott információk prudens értékelése, segítse elkerülni a rendelkezésre bocsátott információk nem megfelelő értelmezésének a lehetőségét, továbbá, hogy a felügyeleti hatóság kérésére a kockázatvállalási döntések megalapozottsága bármikor, visszakereshető – az iratmegőrzésre vonatkozó jogszabályi előírások általános keretei között – módon igazolható legyen.
95. Az ügyfél-, partner-, illetve kibocsátó akták, valamint a hitelakták vezetése a XX. pont szerinti elvárásokat is figyelembe véve elektronikus formában is történhet, de az MNB elvárása szerint minden esetben biztosítandó az ügyfél-, partner-, illetve kibocsátó akták és hitelakták teljessége, valamint folyamatos problémamentes kihelyezés esetében is minimum a hitelkockázat vállalás futamideje végéig történő karbantartása. A nem teljesítő kitettségek esetében ezek a követelés rendezéséig, leírásáig, illetve eladásáig teljesítendő.

IX. A hitelkockázat folyamatos nyomon követése

96. Az MNB elvárja, hogy a pénzügyi szervezet a hitelkockázati kitettségének nagyságrendjével, kockázati étvágyával, kockázatvállalási hajlandóságával, kockázati profiljával összhangban álló belső rendszerekkel, eljárásokkal és módszerekkel rendelkezzen a hitelkockázati

kitettsége azonosítására, mérésére, folyamatos nyomon követésére (monitoring) és kontrolljára, valamint a hitelkockázat kezeléssel való összefüggéseire tekintettel, a várható hitelezési veszteség alapú értékvesztési modell által támasztott igények kielégítésére.

97. A hitelkockázati kontroll fontos részét képezi a hitelkockázat vállalási dokumentumok megőrzése, hiszen a pénzügyi szervezet csak azon kockázatokat tudja kézben tartani és kezelni, amelyekről tudomása van.
98. A hitelkockázatot vállaló pénzügyi szervezet a hitelkockázati limit érvényességi ideje vagy a vállalt hitelkockázat futamideje alatt folyamatosan figyeli és legalább negyedévente dokumentálja:
 - a) a hitelkockázat vállalást jelentő pozíciók alakulását (limitok kihasználtságának figyelése),
 - b) a hitelkockázatot jelentő ügylet teljesülését, a szerződés betartását (cash-flow-k, a kondíciók, valamint a szerződésben foglalt előírások, pénzügyi kikötések teljesülését),
 - c) az ügyfél, partner, illetve kibocsátó hitelképességében, fizetőképességében bekövetkezett vagy várható változásokat,
 - d) az alkalmazott hitelkockázat mérséklési technikák, ideértve a fedezetek értékében és érvényesíthetőségében (ideértve többek között a fedezetek meglétének, valamint a kezesek helyzetének monitorozását is) bekövetkezett vagy várható változásokat.
99. A hitelkockázati monitoring tevékenység célja:
 - a) a jogszabályi előírásoknak és a belső szabályzatoknak való megfelelés ellenőrzése,
 - b) a hitelkockázati étvágy és a hitelkockázati politika érvényesülésének nyomon követése,
 - c) input adatok szolgáltatása a hitelkockázati étvágy és hitelkockázati politika felülvizsgálatához.
100. Az MNB elvárása alapján a hitelkockázati monitoring tevékenység átfogó folyamatszabályozásra épül, és hatékonyságának elősegítése érdekében a folyamatba épített és a vezetői ellenőrzés eszközei is felhasználhatók.
101. Az MNB javasolja, hogy a hitelkockázati monitoring objektív gazdasági információkon alapuljon. Célszerű a kockázatvállalásra vonatkozó szerződésben rögzíteni az ügyfél kapcsolódó adatszolgáltatási kötelezettségét, valamint az annak elmulasztása esetén alkalmazható szankciókat, jogkövetkezményeket.
102. Az MNB javasolja, hogy a hitelkockázati monitoring tevékenység már a döntési feltételek szerződésbe foglalásának és a – külső és belső szabályozásban rögzített – kockázatvállalási feltételek teljesülésének ellenőrzésével kezdődjék meg.
103. Helytelen gyakorlat, ha bizonyos fedezet típusok (például készfizető kezesség)

vonatkozásában vagy a fedezetet rendelkezésre bocsátó személyére tekintettel (például a magyar állam) – az alacsony kockázatra való hivatkozással – teljesen elmarad a monitoring tevékenység.

104. Különlegesen szoros (például az általánostól nagyobb vezetői figyelmet, támogatást kapó) monitoring tevékenység javasolt az alábbiak tekintetében:
- azon hitelkockázati kitétségek, amelyeket az általános eljárásrenden kívül, rendkívüli eljárás keretében hagytak jóvá (ide sorolható például a belső szabályozás egy, vagy több előírása alóli egyedi, megfelelő döntési szint által adott felmentés esete), vagy rendkívüli, nem szabályozott módon keletkeztek,
 - projekthitelek,
 - devizahitelek,
 - több pénzügyi szervezet által közösen finanszírozott adós, illetve ügylet (konzorciális hitel).
105. Az MNB társfinanszírozás esetén indokoltnak tartja, hogy az érintett pénzügyi szervezetek mindegyike külön hitelkockázati monitoring tevékenységet folytasson. Az érintett pénzügyi szervezetek önálló hitelkockázati monitoring tevékenységének elősegítése érdekében elvárt, hogy a konzorciumvezető ehhez minden rendelkezésre álló információt megadjon a konzorcium tagok számára. Önmagában a társfinanszírozást nem lehet kockázatcsökkentő tényezőként kezelni.

X. A hitelkockázat azonosítása és mérése

106. A pénzügyi szervezet hitelkockázat azonosítási és mérési rendszereivel szembeni elvárások:
- összhangban állnak a pénzügyi szervezet sajátosságaival, hitelkockázati kitétségének jellegével és nagyságrendjével,
 - biztosítják a hitelkockázat ügylet- és portfólió szintű mérését is,
 - lehetővé teszik a hitelkockázat kezdeti és követő azonosítását és mérését (ideértve a potenciálisan nem teljesítővé váló kitétségek korai beazonosítását),
 - biztosítják a hitelkockázat változását és a várható hitelezési veszteség becslését befolyásoló tényezők meghatározását, valamint az új termékek és tevékenységek hatásának felmérését,
 - lehetővé teszik a jogszabályi előírásoknak, valamint az egyéb külső és belső szabályozó eszközöknek, politikáknak és szabályzatoknak való megfelelés értékelését,
 - kiszolgálják a belső (korai jelzőrendszer, kockázat kontroll, tőke allokáció, számvitel, ideértve különösen a várható hitelezési veszteség alapú értékvesztés számítást, stb.) és külső (felügyeleti adatszolgáltatás, stb.) adatigényeket,
 - megfelelően dokumentáltak (paraméterek, előfeltételezések),
 - a hitelkockázat méréséhez és kezeléséhez szükséges minden lényeges adat, input megfelelően, a pénzügyi szervezet tevékenységeinek jellegével és nagyságrendjével

összhangban specifikált, a pénzügyi szervezet nyilvántartásaiból pontosan előállítható,
i) a külső adatok felhasználásának feltételrendszere és eljárásrendje pontosan meghatározott.

107. Elvárt, hogy a pénzügyi szervezet teljes körűen ismerje a hitelkockázat azonosítására és mérésére általa használt minden kvantitatív eszköz és modell korlátait, számviteli alkalmazásának lehetőségeit, esetleges kockázatait, és azokat vegye figyelembe a hitelkockázat kezelésére szolgáló folyamatában.
108. Az MNB elvárja, hogy a pénzügyi szervezet megfelelő eljárásokkal rendelkezzen a hitelkockázat azonosítása és mérése, a várható hitelezési veszteség értékelése szempontjából releváns inputok, adatok és feltételezések meghatározására és rendszeres, illetve soron kívüli felülvizsgálatára (az adott input továbbra is releváns-e, szükséges-e újabb adatok beépítése).
109. Az MNB elvárja, hogy a hitelkockázat azonosítása és mérése, valamint azzal összefüggésben a várható hitelezési veszteség alapú értékvesztési modell alkalmazása során minden ésszerű és indokolható, aránytalanul magas költség vagy erőfeszítés nélkül rendelkezésre álló, a hitelfelvevőt érintő és a hitelkockázat alakulására hatást gyakorló egyéb múltbeli és a makroökonómiai tényezőket is magában foglaló, előretekintő információ (például a nem teljesítési valószínűség, a nemteljesítéskori veszteség ráta, a kitettség érték, a biztosíték értékének múltbeli és várható változása) kerüljön figyelembevételre.
110. Elvárt, hogy a pénzügyi szervezet az alkalmazott makroökonómiai becslések tekintetében megfelelő módon dokumentálja az alábbiakat:
- a) milyen esetben alkalmaz saját vagy külső becsléseket,
 - b) a saját becslések elkészítésének, jóváhagyásának, felülvizsgálatának és felhasználásának folyamata és eljárásrendje,
 - c) a külső becslések használatára vonatkozó feltételek, folyamatok és eljárások (ideértve többek között annak rögzítését, hogy mely intézmények becslései fogadhatók el és milyen feltételekkel, azok hogyan kerülnek a pénzügyi szervezet által felhasználásra, a felülvizsgálat gyakorisága és rendje).
111. Az MNB elvárása alapján a pénzügyi szervezet a hitelkockázat azonosítása és mérése, valamint a várható hitelezési veszteség megállapítása során a múltbeli veszteség adatokat, a jelenleg fennálló feltételeket és az ésszerű és indokolható, a makroökonómiai tényezőket is magában foglaló, előretekintő információkat korábbi tapasztalatokon alapuló, megfelelő módon dokumentált hitel értékelésre alapozva veszi figyelembe.
112. A hitelkockázat azonosítása és mérése, valamint a várható hitelezési veszteség megállapítása tekintetében a múltbeli információk (trendek, korrelációk) ugyan jó kiinduló

pontnak tekinthetők, de a hitelkockázat alakulására hatást gyakorló események és feltételek várható jövőbeni alakulása is mérlegelendő.

113. Az MNB a várható hitelezési veszteség megállapítását releváns scenárió feltételezése mellett várja el. Az arányosság 8. pontban meghatározott elvárását figyelembe véve, az MNB megfontolásra javasolja több, illetve többtényezős scenáriók alkalmazását is.
114. Az MNB elvárja, hogy a pénzügyi szervezet megfelelő eljárásokat alakítson ki és működtessen a várható hitelezési veszteség megállapítása során használandó scenáriók meghatározására.
115. A várható hitelezési veszteség megállapítása során alkalmazandó scenáriókkal összefüggésben az MNB az alábbiakra hívja fel a figyelmet:
 - a) Elvárt, hogy a pénzügyi szervezet megfelelően dokumentálja az alkalmazott scenáriókat, a scenáriók változásának a várható hitelezési veszteségre gyakorolt hatását.
 - b) Elvárt, hogy a scenáriók időhorizontja is dokumentált eljárásként kerüljön meghatározásra.
 - c) Belső és külső scenáriók is alkalmazhatók. Az előbbi esetben több, eltérő kompetenciával rendelkező szakértő bevonásának, a vásárolt scenáriók esetében pedig az intézmény sajátosságaihoz történő igazítás fontossága emelendő ki.
 - d) A bevont gazdasági tényezők relevanciájának értékelésére utótesztelést szükséges alkalmazni.
 - e) Az elérhető piaci indikátorok jó viszonyítási alapot jelenthetnek az intézményi értékeléseket illetően.
116. A hitelkockázat azonosítása és mérése, valamint a várható hitelezési veszteség megállapítása során valamely előretekintő információ beépítésétől önmagában a magas költségre vagy a scenárió bizonytalanságára való hivatkozással nem lehet eltekinteni. Az MNB elvárása alapján az intézmény csak azon költséges és működési következményekkel járó információkereséstől tekinthet el, amely nem gátolja a várható hitelezési veszteség alapú értékvesztési modell alkalmazását.
117. A hitelkockázat azonosítása és mérése, valamint a várható hitelezési veszteség megállapítása során azon előretekintő információk figyelembevétele indokolt, amelyek a hitelkockázatra ténylegesen hatást gyakorolnak. Amennyiben az értékelés – függetlenül attól, hogy az egyedi vagy csoportos – valamilyen okból nem tartalmazza a hatást gyakorló információt, átmenetileg egyedi korrekciók beépítése válhat szükségessé.
118. Elvárt, hogy a pénzügyi szervezet a hitelkockázat azonosítása és mérése, a várható hitelezési veszteség értékelése szempontjából releváns inputokat, adatokat és

feltételezéseket időben konzekvens módon alkalmazza, amely gyakorlattól bizonyos esetekben – megfelelő indoklással alátámasztva és dokumentált módon – egyedi felülbírálat alapján el lehet térni.

119. Ugyan elvárás az is, hogy a makroökonómiai tényezőkre is kiterjedő, előretekintő információkat a pénzügyi szervezet a hitelkockázat azonosításába és mérésébe, illetve az ezeken alapuló stratégia és üzleti tervekbe, valamint a szervezeten belüli és külső jelentésekbe és a várható hitelezési veszteség megállapításába, valamint a tőkeszámításába konzisztens módon építse be, bizonyos esetekben egyedi eltérések e tekintetben is indokoltak lehetnek.

120. A várható hitelezési veszteség azonosításával és mérésével összefüggésben az MNB elvárja az alábbiak dokumentálását:

- a) az egyes kitettségek, illetve portfóliók esetében alkalmazott várható veszteség mérési módszerek (veszteség ráta módszer, PD/LGD módszer vagy egyéb) és azok alkalmazásának megfontolásai,
- b) a mérés során használt szoftverek, inputok, adatok és feltételezések (felhasznált veszteség adatok időtávja, fedezetek figyelembevétele),
- c) a mérési módszerek tekintetében alkalmazott egyedi kiigazítások (például veszteség esemény a múltban nem merült fel, de az előretekintő információk alapján nem kizárt),
- d) az alkalmazott mérési módszerek, továbbá a mérés során figyelembe veendő inputok, adatok és feltételezések rendszeres felülvizsgálatának eredménye,
- e) az alkalmazott mérési módszerek, továbbá a mérés során figyelembe veendő inputok, adatok és feltételezések rendkívüli módosítását indokló tényezők, események,
- f) az alkalmazott mérési módszereket, továbbá a mérés során figyelembe veendő inputokat, adatokat és feltételezéseket érintő módosítások, a változtatások indoklása és hatásának bemutatása,
- g) a kitettség, illetve portfólió élettartam meghatározásának módszere (előtörlesztés, nemteljesítés kezelése)
- h) a modellezés és a becslés tekintetében alkalmazott adattisztítási gyakorlat.

121. Az MNB a várható hitelezési veszteség megfelelő megállapítása érdekében – adott esetben sajátos szempontok érvényre juttatását és gyakorlat alkalmazását is igénylő – különös gondosságot vár el az alábbi esetekben:

- a) a magas jövedelemarányos törlesztőrészlettel rendelkező ügyfelekkel szembeni és a magas hitelfedezeti arányú követelések³,
- b) azon kitettségek, amelyek esetében utólag megállapításra került, hogy az eredeti kockázatvállalási döntés nem volt teljesen megalapozott,

³ Ezek maximális mértékét a jövedelemarányos törlesztőrészlet és a hitelfedezeti arányok szabályozásáról szóló 32/2014. (IX. 10.) MNB rendelet rögzíti.

- c) azon kitettségek, amelyeknél a kockázatvállalási döntésre az általános eljárási rendtől eltérve került sor,
- d) a kitettséget a pénzügyi szervezet a szokásostól eltérő feltételekkel vállalta,
- e) azon kitettségek, amelyek esetében a kockázatvállalási szerződés speciális feltételeket tartalmaz (például késleltetett törlesztési opció),
- f) a nem teljesítő kitettségre és az átstrukturált követelésre vonatkozó prudenciális követelményekről szóló 39/2016. (X. 11.) MNB rendelet [a továbbiakban: 39/2016. (X. 11.) MNB rendelet] előírásai szerinti értelemben vett átstrukturált követelések, valamint az átstrukturált követelésnek nem minősülő újratárgyalt, módosított feltételű (például, ha az engedményt olyan kötelezettnek nyújtották, akinek a pénzügyi kötelezettségei teljesítésével kapcsolatban nincsenek pénzügyi nehézségei és várhatóan nem is lesznek) követelések,
- g) azon vásárolt követelések, amelyek nem minősülnek átstrukturált követelésnek, de a pénzügyi szervezetnek tudomása van arról, hogy az eladó a követeléssel összefüggésben korábban átstrukturálási intézkedést hajtott végre, illetve a megvásárolt követelést az eladó intézmény átstrukturált követelésként tartotta nyilván,
- h) a 39/2016. (X. 11.) MNB rendelet előírásai szerinti értelemben vett nem teljesítő kitettségek, és a nemteljesítőnek még nem tekintendő, de már problémát mutató (például a 90 napon belüli késedelemmel rendelkező) kitettségek,
- i) azon vásárolt követelések, amelyek nem minősülnek nem teljesítő kitettségnek, de a pénzügyi szervezetnek tudomása van arról, hogy az eladó a követelést korábban nem teljesítő kitettségként tartotta nyilván,
- j) azon vásárolt követelések, amelyek kifejezetten bizonytalan megtérülési minősítéssel ellátva kerültek megvételre,
- k) a hitelezési aktivitás előre tervezett meghaladó mértékű növekedése,
- l) az újratárgyalt, módosított feltételű követelések, illetve az átstrukturált követelések állományának nem várt mértékű növekedése,
- m) a nemteljesítőnek még nem tekintendő, de már problémát mutató kitettségek, illetve a nem teljesítő kitettségek állományának nem várt mértékű növekedése.

122. A várható hitelezési veszteség mérése szempontjából az átstrukturált követelésekkel kapcsolatban az MNB az alábbiakra hívja fel a figyelmet:

- a) Elvárt, hogy a várható hitelezési veszteség mérésében továbbra is tükröződjön a követeléssel összefüggésben várható megtérülés, függetlenül az ügylet számviteli kezelésétől (értsd: az ügylet adott esetben kivezetésre kerül és egy új ügylet kerül megjelenítésre).
- b) Az újratárgyalás, a feltételek módosítása nem járhat együtt a hitelezési kockázat csökkenésének automatikus megállapításával, azt megfelelő módon alá szükséges támasztani és elismerése csak megfelelő időszak elteltét követően történhet meg. A hitelkockázat csökkenésének megállapítása tekintetében jó gyakorlatnak minősül a 39/2016. (X. 11.) MNB rendelet visszasorolási feltételeinek alkalmazása.

- c) Amennyiben a módosított feltételek csak kamatfizetést határoznak meg, azok időben történő teljesítése sem jelent automatikus indikációt a hitelkockázat csökkenésének megállapítása tekintetében, kellő körültekintéssel szükséges eljárni annak elismerésekor.

XI. Hitelkockázati modellek

123. Modellek alkalmazása esetén az MNB elvárja, hogy a pénzügyi szervezet megfelelő folyamatokat és eljárásokat alakítson ki és működtessen annak biztosítása érdekében, hogy a hitelkockázat azonosítására és mérésére használt modellek inputjai legyenek relevánsak, pontosak, megbízhatóak és teljesek, valamint álljanak összhangban az üzleti tervezés és a várható hitelkockázati veszteség mérése során használt adatokkal és feltételezésekkel.
124. Modellek alkalmazásakor az MNB javasolja továbbá, hogy a pénzügyi szervezet szenteljen különös figyelmet az adatok integritásának, továbbá kellő körültekintéssel határozza meg a főbb módszereket, paramétereket és előfeltételezéseket.
125. Amennyiben azt a pénzügyi szervezet sajátosságaihoz igazították, a pénzügyi szervezet a hitelkockázat azonosítására és mérésére, valamint a várható hitelezési veszteség alapú értékvesztés elszámolás céljából külső modelleket is igénybe vehet.
126. Elvárt, hogy a pénzügyi szervezet teljes mértékben ismerje és értse a modellek alapját képező analitikákat, feltételezéseket és módszertanokat, biztosítsa a modell kellő mértékű integrálását a pénzügyi szervezet átfogó kockázatkezelési rendszereibe és folyamataiba.
127. A hitelkockázati és a várható hitelezési veszteség alapú értékvesztés elszámolás keretében alkalmazott belső és a külső modellek használata esetében egyaránt elvárás azok kezdeti, valamint a későbbiekben rendszeres – legalább három évenkénti⁴ –, vagy a modellt érintő jelentős módosítást követő validálása.
128. Az MNB elvárása alapján a pénzügyi szervezet írásban rögzített eljárásokkal rendelkezik a modellek tervezett célra való megfelelőségét és konzisztenciáját igazoló validálási eljárás felelősségi és jelentési rendszerét illetően.
129. A modellek validálása tekintetében az MNB különösen az alábbi elvárások érvényre juttatását várja el:
- a) A validálást megfelelő képzéssel és gyakorlattal rendelkező, a a modell fejlesztőjétől

⁴ Egyéb előírások a CRR hatálya alá tartozó intézmények esetében a három éven belül nagyobb gyakorisággal teszik szükségessé a modellek validálását.

- és felhasználójától független személy folytassa le. Legyen egyértelműen meghatározva a modell validációban résztvevők feladata és felelőssége.
- b) Hatékony validációs módszertan kerüljön alkalmazásra, amely kiterjed a modell inputjainak, a modell kialakításának, a modell outputjainak, valamint korlátainak és teljesítményének értékelésére.
 - c) A validálás keretrendszere (alkalmazott validációs módszerek és eszközök) és folyamata (eredmények, javasolt módosítások) legyen megfelelően dokumentálva.
 - d) A validációs folyamat hatékonysága és függetlensége kerüljön értékelésre a validációban részt nem vevő személy által és arról a pénzügyi szervezet valamely irányítási vagy felügyeleti funkciót betöltő testülete kapjon tájékoztatást.

XII. A kitettségek minősítése és kockázati csoportokba történő sorolása

130. Elvárt, hogy a pénzügyi szervezet a hitelkockázat mérési rendszer részeként a hitelkockázati kitettségének nagyságrendjével, kockázati étvágyával, kockázatvállalási hajlandóságával, kockázati profiljával összhangban álló kitettség minősítési rendszert alakítson ki és működtessen. A kitettségek minősítésének alapját a hitelkockázati monitoring tevékenység jelenti.
131. Az MNB elvárja, hogy a pénzügyi szervezet a kitettségek minősítésével összefüggésben belső szabályozásban rögzítse:
- a) a kitettségek minősítésére vonatkozó rendszer kialakításának és működtetésének célját,
 - b) a kitettség minősítési rendszer meghatározásának, jóváhagyásának és felülvizsgálatának módját,
 - c) a kitettségek minősítésének eljárásait (normál eljárás, egyszerűsített eljárás),
 - d) a kitettségek minősítésének folyamatait (ideértve többek között a kitettségek minősítési gyakoriságának – amely tekintetben az MNB a legalább negyedévenkénti⁵, illetve a rendkívüli eseményekhez kötött soron kívüli értékelést jó gyakorlatnak tartja – meghatározását is), felelősségi és hatásköri rendszerét, kitérve a kitettségek minősítése tekintetében a kontroll funkciók feladatainak rögzítésére is,
 - e) az ügyfél, partner, illetve kibocsátó általi rendszeres, a kitettségek minősítéséhez kapcsolódó adatszolgáltatás szabályait,
 - f) az egyedi és a csoportos értékelés alapelveit (mely kitettségek esetében kötelező az egyedi értékelés, mely kitettségeket lehet csoportos értékelés alá vonni),
 - g) az alkalmazott minősítési kategóriákat, értékelési csoportokat,
 - h) a kitettségek minősítési kategóriákba, illetve értékelési csoportokba történő besorolása

⁵ Ez a pénzügyi intézmények és a befektetési vállalkozások esetében a 39/2016. (X. 11.) MNB rendelet alapján jogszabályi előírás is.

során figyelembe veendő szempontokat,

- i) a minősítési eljárások során nyert megállapítások felhasználási módját,
- j) a kitettségek minősítésének nyilvántartási és dokumentációs követelményeit.

132. A 39/2016. (X. 11.) MNB rendelet előírásainak való megfelelést szem előtt tartva a pénzügyi intézmény és a befektetési vállalkozás legalább a teljesítő kitettség és a nem teljesítő kitettség kategóriákat alkalmazza, mindkét kategórián belül elkülönítve az átstrukturált követeléseket. Az MNB felhívja a figyelmet ugyanakkor arra, hogy az MNB rendelet szerinti besorolás a várható hitelezési veszteség alapú értékvesztési modell alkalmazását tekintve nem elégséges, a hitelkockázat változásának és a várható hitelezési veszteségre gyakorolt hatásának mérése a kitettségek ennél részletesebb, illetve eltérő – a számviteli előírások alkalmazását is biztosító – szemléletű megbontását teszi szükségessé.
133. Az MNB indokoltnak tartja, hogy a kitettségek rendszeres minősítésére a pénzügyi szervezet valamennyi hitelkockázati kitettsége esetében sor kerüljön. Ettől az alacsony kockázatúnak minősített ügyleteknél (például állami készfizető kezességvállalás mellett nyújtott hitel) sem javasolt eltekinteni.
134. A kisösszegű követeléseket a pénzügyi szervezet csoportos értékelés alá vonhatja. Ezzel összefüggésben az MNB elvárja, hogy a pénzügyi szervezet belső szabályzatban rögzítse, hogy milyen és milyen módon megállapított összeget tekint kis összegnek.
135. A lakossági ügyféllel szembeni, a fogyasztási hitelből adódó, a jelzáloghitelből eredő, valamint a kisösszegű követeléseknél – az egyedi értékelés, illetve a csoportos értékelés esetében egyaránt – alkalmazható egyszerűsített minősítési eljárás (az adott tétel minősítése során korlátozott számú szempont kerül figyelembevételre, vagy egy adott szempont szerinti vizsgálatot nem kell a vonatkozó, általánosan leírt teljes követelményrendszer szerint elvégezni) is.
136. Az MNB javasolja, hogy a kitettségek minősítési kategóriákba⁶ történő sorolása legalább a következő szempontok együttes mérlegelése alapján történjen:
- a) az ügyfél, partner, illetve kibocsátó minősítése,
 - b) a törlesztési rend betartása, a tőke- és kamattörlesztési késedelmek alakulása,
 - c) az ügyfélhez kapcsolódó kockázatok és az abban bekövetkezett, illetve várható változások,
 - d) az ügyfélhez nem köthető kockázatok és az abban bekövetkezett, illetve várható változások,
 - e) a tételből adódó veszteségnek minősülő jövőbeni fizetési kötelezettség.

⁶ A CRR hatálya alá tartozó intézmények a CRR 178. cikk (1) bekezdésének figyelembevételével alkalmaznak ügyfél vagy ügylet szintű minősítést.

137. Az egy ügyféllel szemben különböző kockázatvállalással járó ügyletekből adódóan keletkezett tételek egymástól eltérő minősítési kategóriákba is sorolhatók a rájuk vonatkozó minősítési szempontok mérlegelésével, a 202. pontban meghatározottak figyelembevételével.
138. Ha egy adott szerződésből kifolyólag egy ügyfélhez több egymással összefüggő, különböző típusú, kockázatvállalással járó tétel kapcsolódik oly módon, hogy az egyik tétel megszűnése a másik tétel keletkezését vonja maga után, akkor az ilyen tételek minősítési kategóriába való besorolásakor az MNB következetes eljárást vár el. Az ilyen tételek eltérő minősítési kategóriába való besorolása csak különös körülménnyel, szemponttal alátámasztott módon lehet indokolt.
139. A kitettségek minősítése esetében is elvárás a „négy szem” elvének érvényesítése.
140. Az MNB elvárja, hogy a pénzügyi szervezet rendszeresen vizsgálja felül a kitettség minősítési rendszere működését és annak eredményéről tájékoztassa az irányítási jogkörrel rendelkező vezető testületet, illetve a hiányosságok megszüntetése érdekében tegye meg a szükséges intézkedéseket.
141. Az MNB elvárja, hogy amennyiben a várható hitelezési veszteség alapú értékvesztési modellt alkalmazó pénzügyi szervezet bizonyos kitettségeit csoportos alapon értékeli, az együttesen értékelt kitettségek csoportjai úgy kerüljenek kialakításra, hogy biztosítsák az eltérő kockázati sajátosságokkal rendelkező kitettségek beazonosítását és a szükséges intézkedések megtétele érdekében, továbbá a várható hitelezési veszteség alapú értékvesztési modell alkalmazása céljából a hitelkockázat jellegét és nagyságrendjét érintő változások megfelelő időben történő észlelését.
142. A 141. pontban megfogalmazott elvárásnak a pénzügyi szervezet megfelelő számú, olyan csoport kialakításával felel meg, amelyekbe sorolt kitettségek hitelkockázatának változása azonos tényezők (a makrogazdasági tényezőket is magában foglaló, előretekintő információkat is ideértve) alakulásától függ, ugyanakkor a rész portfólió egyes elemeit érintő hitelkockázat növekedés nem zavarja az adott csoport egésze hitelkockázatának megítélését.
143. A kockázati csoportok tekintetében is elvárás az alábbiak érvényre juttatása:
- a kockázati csoportok meghatározásának, jóváhagyásának és felülvizsgálatának folyamata megfelelően dokumentált,
 - a pénzügyi szervezet által alkalmazott kockázati csoportok előre rögzítettek és azokat a pénzügyi szervezet irányítási jogkörrel rendelkező vezető testülete hagyja jóvá,
 - a kitettségek kezdeti besorolása rendszeresen felülvizsgálatra kerül, továbbá
 - a pénzügyi szervezet átsorolást hajt végre, ha olyan új információ jut a tudomására,

amely a hitelkockázatot érintő várakozásait megváltoztatja és az bizonyos kitettségei új kockázati csoportba sorolását indokolja.

144. Amennyiben valamilyen okból nincs lehetőség az újra szegmentálásra, a pénzügyi szervezet átmeneti megoldásként (dokumentált módon, az elvárható vállalatirányítási szempontok érvényre juttatása mellett) az értékvesztés átmeneti kiigazításával is élhet. Erre azonban csak rendkívül indokolt esetben kerülhet sor (például nem áll megfelelő idő rendelkezésre az arról való döntésre, hogy az új információ milyen módon kerüljön figyelembevételre a kockázati csoportba történő besorolásnál, vagy a kitettségek bizonyos tényezőkre vagy eseményekre nem az eredetileg várt módon reagálnak). Ugyanakkor, ha a kiigazítás indoka tartósan fennáll, az adott kockázati indikátor beépítése érdekében indokolt lehet az alkalmazott kockázati csoportok felülvizsgálata.

XIII. Hitelkockázati stressz tesztek

145. A stressz tesztelés, mint fogalom magában foglalja mindazon kvantitatív, illetve kvalitatív elemzési technikákat és kockázatkezelési módszereket, melyek segítségével a pénzügyi szervezet átfogó képet kaphat kockázati kitettségeiről és sebezhetőségéről olyan kivételes, ám valószínű helyzetekben, melyek ritka és súlyos következményekkel járó külső kockázati események következtében állhatnak elő. A közelmúltbeli pénzügyi és gazdasági válsághelyzet okán az MNB kiemelt fontosságot tulajdonít a rendszeres stressz teszteknek, így a hitelkockázati stressz teszteknek is.

146. Az MNB a hitelkockázati stressz tesztekkel kapcsolatban elvárja, hogy⁷:

- a) arányos módon, a pénzügyi szervezet hitelkockázati kitettségének nagyságrendjével, kockázati étvágyával, kockázatvállalási hajlandóságával, kockázati profiljával összhangban kerüljenek kidolgozásra és alkalmazásra,
- b) beépítésre kerüljenek a pénzügyi szervezet átfogó stressz tesztelési gyakorlatába és programjaiba,
- c) potenciális meghatározó feltételként figyelembevételre kerüljenek a pénzügyi szervezet átfogó, fordított stressz tesztelési programjában,
- d) vegyék figyelembe a hitelkockázat más kockázati típusokkal való összefüggéseit és számoljanak a másodlagos hatásokkal (például kockázatok kockázati típusok és intézmények közötti tovagyrűzése, kockázatkerülés lehetőségei),
- e) vegyék figyelembe más kockázati típusok stressz tesztjeinek eredményeit, ezáltal hozzájárulva a pénzügyi szervezet egésze kockázati helyzetének átlátásához,
- f) egyaránt értékeljék az értékvesztés elszámolási, a pénzügyi szervezet

⁷ A hitelintézet és a befektetési vállalkozás stressz tesztjeivel kapcsolatos általános elvárásokat az „A tőke megfelelés belső értékelési folyamata (ICAAP), a likviditás megfelelőségének belső értékelési folyamata (ILAAP) és felügyeleti felülvizsgálatuk” című útmutató tartalmazza. <http://www.mnb.hu/letoltes/icaap-ilaap-kezikonv-2015-04-kiegészitett-2016-06-6.pdf>

jövedelmezőségére és a gazdasági tőkeértékre gyakorolt hatásokat.

147. Az MNB szükségesnek tartja, hogy a hitelkockázati stressz tesztek:
- a) különféle típusú stressz forgatókönyveket alkalmazzanak (egyedi, intézményfüggő változások, releváns külső makrogazdasági és piaci tényezők változásának, és ezek kombinált tesztelése),
 - b) kezeljenek különböző súlyosságú stresszhelyzeteket,
 - c) vonatkozzanak különböző időtávokra,
 - d) vegyék figyelembe, hogy az egyes hitelkockázati osztályokra vonatkozó feltételezések eltérőek lehetnek,
 - e) a fedezetekkel kapcsolatban olyan feltételeket határozzanak meg, amelyek figyelembe veszik a fedezetek érvényesíthetőségére hatást gyakorló tényezőket (például a garantőr hitelképességének romlása, piaci illikviditás),
 - f) eredményei a pénzügyi szervezet belső tőke megfelelési értékelési folyamata (ICAAP) során kerüljenek figyelembevételre.
148. Elvárt, hogy a hitelkockázati stressz tesztek alapjául szolgáló forgatókönyvek feltételezéseit, azok érvényességét a pénzügyi szervezet rendszeresen, évente legalább egyszer, illetve indokolt esetben (például pénzügyi turbulenciák) ennél gyakrabban is áttekintse.
149. Az MNB elvárása alapján az átfogó hitelkockázati stressz tesztek kiterjednek a pénzügyi szervezet valamennyi hitelkockázati kitétettségére.
150. Az MNB ajánlja, hogy a központi szerződő féllel és az árnyékbanki tevékenységet végző szervezetekkel szembeni kockázatok értékelése során a pénzügyi szervezet szenteljen különös figyelmet a kockázati koncentrációknak és ne hagyja figyelmen kívül, hogy stresszhelyzetben sérülhet a biztosítékokhoz való hozzáférés lehetősége, illetve pótfedezetek bevonása válhat szükségessé.
151. Az MNB elvárja, hogy az alkalmazott stressz tesztek a pénzügyi szervezet megfelelően dokumentálja, és belső szabályozásban rögzítse a stressz tesztek módosításának eljárásrendjét.
152. Az MNB javasolja, hogy a hitelkockázati stressz tesztek eredményei kerüljenek figyelembevételre a hitelkockázati stratégia és hitelkockázati politika (ezen belül a kockázati étvág), a limitrendszer, és amennyiben releváns a hitelkockázati modellek paramétereinek, feltételezéseinek és a vészhelyzeti forgatókönyvek meghatározása és felülvizsgálata során, valamint a felhasználás speciális céljából fakadó korrekciókra tekintettel, a pénzügyi beszámoló készítés során. Hitelintézet és befektetési vállalkozás esetében a hitelkockázati stressz teszt eredmények ezeken túlmenően a helyreállítási terv rendszeres felülvizsgálatába is beépítendőek.

153. Elvárt, hogy a pénzügyi szervezet irányítási jogkörrel rendelkező vezető testülete és ügyvezetése rendszeresen tekintse át a hitelkockázati stressz tesztek belső rendszerét, értékelje a kapott eredményeket és megtegye a szükséges lépéseket. A lehetséges lépések köre kiterjedhet többek között a hitelkockázati kontroll funkciói megerősítésére, a hitelkockázati kitettség csökkentésére, a pénzügyi szervezet tőkéjének növelésére, vagy ezek bármilyen kombinációjának alkalmazására.

XIV. Értékvesztés elszámolás

154. A pénzügyi szervezet a vonatkozó számviteli szabályok figyelembevételével értékvesztést számol el és céltartalékot képez.

155. Az MNB a várható hitelezési veszteség alapú értékvesztési modellt alkalmazó pénzügyi szervezet esetében elvárja, hogy az intézmény olyan hitelkockázat kezelési módszertant alakítson ki és működtessen, amely megfelelő alapot biztosít a számviteli követelmények teljesítéséhez is. A másik oldalról elvárás ugyanakkor, hogy a számviteli szabályozás keretei között megvalósuló várható veszteség alapú értékvesztés elszámolás építsen a hitelkockázat értékelés és mérés módszertanára.

156. A 155. pontban rögzítettek érvényre juttatása érdekében elvárt, hogy a várható hitelezési veszteség alapú értékvesztési modellt alkalmazó pénzügyi szervezet a lehető legteljesebb mértékben hangolja össze a hitelkockázat vállalási, nyomon követési és értékvesztés elszámolási folyamatait, rendszereit, eljárásait és adatait.

157. A pénzügyi szervezet a számviteli szabályozás által elvárt módon rögzíti és vizsgálja felül a várható hitelezési veszteség mérésével összefüggő fogalmakat (veszteség és migrációs ráták, veszteség esemény, nem teljesítés (default)). Amennyiben a pénzügyi szervezet hitelkockázat kezelési, tőkeszámítási és pénzügyi beszámolási célokra eltérő fogalmakat, információkat vagy feltételezéseket használ, az MNB elvárja, hogy azt a pénzügyi szervezet vezetése hagyja jóvá és az eltérések háttérmegefontolásai kerüljenek megfelelően dokumentálásra.

158. A várható hitelezési veszteség alapú értékvesztési modellt alkalmazó pénzügyi szervezet a 110. ponttal összhangban az értékvesztés összegének meghatározása során az egyes kitettségek vagy portfóliók hátralévő futamideje alatt esedékes cash-flow összegének begyűjthetőségére hatást gyakorló ésszerű és indokolható tényezőket és várakozásokat veszi figyelembe.

159. Célszerű, ha a várható hitelezési veszteség alapú értékvesztés elszámolás keretében alkalmazott értékelési mód (egyedi vagy csoportos) összhangban áll a hitelkockázat mérése

során használt gyakorlattal (értsd: a pénzügyi szervezet ugyanazon kitétségeit értékeli egyedi alapon a hitelkockázat kezelés során, mint a pénzügyi beszámoló készítés keretében). Mindkét értékelési mód esetében elvárás ugyanakkor a várható hitelezési veszteség megfelelő időben történő megállapítása, amely a 39/2016. (X. 11.) MNB rendelet hatálya alá tartozó pénzügyi intézmény és befektetési vállalkozás esetében az értékvesztés elszámolás felülvizsgálat gyakoriságának a kitétségek minősítése során követendő legalább negyedévente történő felülvizsgálattal történő összhangba hozását is jelenti.

160. Egyedi értékelés alkalmazása esetén az MNB jó gyakorlatnak tartja bizonyos kitétségek azonos kockázati csoportba történő sorolását, ha a hitelkockázatot befolyásoló tényezők hatása egyedi alapon ugyan nem érvényesül, de több kitétség együttes értékelése során a hitelkockázat alakulását befolyásoló hatás tetten érhető (például a lakásárak változásának hatása az ingatlan piaci kitétségekre)⁸.
161. A Számv. tv. 2016. január 1-jével hatályba lépett módosítása megteremtette a Nemzetközi Pénzügyi Beszámolási Standardok (a továbbiakban: IFRS-ek) egyedi szintű beszámolókból való alkalmazhatóságának jogszabályi feltételeit, amely az áttérő pénzügyi szervezetek számára 2017. január 1-jétől változást indukált az értékvesztés elszámolási és céltartalék képzési gyakorlatot tekintve is. Az MNB elvárja, hogy a pénzügyi szervezet az IFRS-ek keretei között is prudens értékvesztés elszámolási és céltartalék képzési gyakorlatot kövessen.
162. Az értékvesztés elszámolással összefüggésben az IFRS-ekre való áttérésen belül az IFRS 9 standard 2018-tól történő alkalmazása újabb mérföldkövet jelent, mellyel kapcsolatban az MNB a jelen ajánlásban foglaltakon túlmenően az IFRS 9 értékvesztési előírásainak alkalmazásával összefüggő kérdésekről szóló MNB ajánlás követését is elvárja.
163. Az IFRS 9 alkalmazására való átállás az MNB álláspontja szerint szükségessé teszi a pénzügyi szervezet által eddig alkalmazott hitelkockázat kezelési modellek, folyamatok és rendszerek felülvizsgálatát. Az MNB elvárja, hogy az IFRS-ek alkalmazására nem jogszabályi rendelkezés kötelezése alapján átálló pénzügyi szervezet az áttérésre vonatkozó döntés meghozatalakor ezt a szempontot is mérlegelje és az áttérés időpontját a hitelkockázat kezelési modellek, folyamatok és rendszerek felülvizsgálatának időigényét is figyelembevéve határozza meg.

XV. Tőkeszámítás és felügyeleti felülvizsgálat

164. A CRR hatálya alá tartozó pénzügyi szervezet a hitelkockázati kitétségével összefüggésben tőkekövetelmény előírásoknak tesz eleget. Ennek kereteit az ágazati jogszabályok, valamint

⁸ Ez azonban nem jelent feltétlenül csoportos értékelést.

a kapcsolódó alacsonyabb szintű jogszabályok határozzák meg.

165. A CRR hatálya alá tartozó pénzügyi szervezet esetében a tőke megfelelés belső értékelési folyamata során a hitelkockázati kitétségek tőkekövetelményének meghatározása az egyik alapelem, melyet az ICAAP felülvizsgálatok keretében az MNB is ellenőriz. E tekintetben az MNB „A tőke megfelelés belső értékelési folyamata (ICAAP), a likviditás megfelelőségének belső értékelési folyamata (ILAAP) és felügyeleti felülvizsgálatuk, valamint az üzleti modell elemzés” című útmutatójában foglaltak szolgálnak iránymutatásul.⁹

XVI. A hitelkockázat kezelésének egyes kérdései

1. Speciális hitelezési kitétségek

166. A speciális hitelezési kitétségek, és azon belül is a projekt hitelek esetében – azok sajátosságaira tekintettel – az MNB különös gondosságot, továbbá az ügyletek jellegét és kockázati jellemzőit (a futamidő alatt általában csak a kamatok, díjak megfizetése történik meg, a kockázat a finanszírozott projekt jövedelmezőségétől függ, portfólió koncentráció, stb.) illető tájékozottságot vár el a pénzügyi szervezettől.

167. Az elvárás alapján az ilyen tevékenységet folytató pénzügyi szervezet olyan kockázatmérési modelleket alakít ki és alkalmaz, amelyekkel a pénzügyi szervezet a portfólió működésében – és a jövedelemtermelő ingatlanok esetében mindenekelőtt a kitétségek által termelt pénzáramlást illetően – jelentkező kockázatokat megfelelően képes azonosítani, és amelyek a várható veszteség értékén túl a behajtás során esetleg felmerülő további nem várt veszteségeknek és a szükséges tőkekövetelménynek adekvát számítását is biztosítani képesek. A speciális hitelezési kitétségeket illetően az ingatlanfinanszírozási projekt hitelek értékeléséről és kezelésének egyes kérdéseiről szóló MNB ajánlás, valamint a speciális hitelezési kitétségek és a spekulatív ingatlanfinanszírozás definiálásáról szóló 10./2017. (VIII. 8.) MNB ajánlás további elvárásokat is rögzít.

2. Devizahitelek

168. A deviza alapú hitelezéssel összefüggésben külön figyelmet igényel a pénzügyi szervezet részéről a hitelkockázat és a piaci kockázat között fennálló nem lineáris viszony, ami miatt a devizaárfolyam emelkedéséből eredő piaci kockázat aránytalanul nagy hatást gyakorolhat

⁹<http://www.mnb.hu/felugyelet/szabalyozas/felugyeleti-szabalyozo-eszkozok/modszertani-kezikonyvek/icaap-ilaap-bma-felugyeleti-felulvizsgalatok>

egy pénzügyi szervezet devizahitel portfóliójának hitelkockázatára, esetenként jelentősen befolyásolva a pénzügyi szervezet teljes kockázati profilját. A devizában történő hitelezés magasabb reziduális kockázatot is okozhat abban az esetben, ha a hitel fedezetének értéke nem követi az árfolyam emelkedéséből származó kitettség érték növekedését. Mindezek mellett a pénzügyi szervezet a hitelkockázat koncentrációjával is szembesülhet, ha hitelportfóliójának nagy része ugyanabban a devizában, vagy erősen korreláló devizanemekben denominált.

169. A devizahitelezés speciális kockázataira tekintettel az MNB a következőket ajánlja:
- a) az ügyfél- és partnerminősítés során, illetve a kihelyezésről szóló döntés meghozatalakor a pénzügyi szervezet vegye figyelembe az ügyfél, partner adott devizanemben fennálló, várható jövőbeni bevételei, valamint az árfolyammozgások lehetséges, az ügyfél, partner fizetőképességére, valamint a fedezetek értékére gyakorolt hatását,
 - b) a hitelkockázati monitoring tevékenység során a pénzügyi szervezet biztosítsa az árfolyammozgások hatásának folyamatos nyomon követését is, és vegye azt figyelembe a követelések minősítése és a tőkekövetelmény számítás során,
 - c) a pénzügyi szervezet rendszeresen értékelje a devizahitelezési tevékenység intézményi, illetve csoportszintű hatásait, kockázatait.

3. Országkockázat

170. Az országkockázati limitrendszer kialakítása során az MNB külső ország minősítési rendszer és saját minősítési rendszer használatát is elfogadhatónak tartja.
171. Amennyiben a pénzügyi szervezet a saját belső minősítését használja, a politikai kockázat és a transzfer kockázat értékelése során az alábbiak figyelembevétele javasolt:
- a) politikai viszonyok,
 - b) gazdasági teljesítmény, gazdasági növekedés,
 - c) a külkereskedelmi és a fizetési mérleg helyzete,
 - d) külső eladósodás, eladósodási mutatók,
 - e) külső minősítő ügynökségek besorolása,
 - f) adóssághoz tartozó tapasztalatok, az átütemezett, felfüggesztett adósságok,
 - g) a nemzetközi kötvénypiacok értékítélete,
 - h) szindikált kölcsönfelvétel és annak kondíciói,
 - i) bankhitelek és az egyéb finanszírozási lehetőségek (a forfait piac) hozzáférhetősége, kondíciója,
 - j) az ország gazdasági kilátásai, az adóssághoz tartozó felfüggesztésének, átütemezésnek valószínűsége.

4. Koncentrációs kockázat

172. Az MNB elvárása alapján a pénzügyi szervezet törekszik a koncentrációs kockázatai csökkentésére. Ez alatt nem csak az egy ügyféllel, partnerrel, kibocsátóval, illetve ügyfélcsoporttal szembeni kitettségek (nagy kockázat vállalás) diverzifikációja értendő, hanem a potenciális veszteséget jelentő egyéb koncentrációk (ágazati koncentráció, ország koncentráció, a fedezetek koncentrációja, stb.) megfelelő keretek között tartása is.
173. A kisebb, valamint speciális tevékenységet pénzügyi szervezet (például jelzálogbank) esetében különösen fontos megfelelő hangsúlyt helyezni a koncentrációs kockázatok azonosítására és kezelésére. A kisebb méret és a speciális tevékenység önmagában ugyan még nem ok a nagyobb koncentrációs kockázat feltételezésére, mert a szűkebb piac és a specializált tevékenység hátrányait olyan komparatív előnyök ellensúlyozhatják, mint a mélyebb piacismeret és a nagyobb jártasság. A gyakorlati tapasztalatok azonban azt mutatják, hogy a közös kockázati okra visszavezethető sokkokra ez az intézményi kör sokkal érzékenyebben reagál.

5. Értékpapírosítási kockázat

174. Az értékpapírosítás a pénzügyi szervezet számára egyrészt, mint az értékpapírosítási ügylet szereplője (például hitelkockázatot vállaló befektető vagy szponzor), másrészt pedig az értékpapírosítást, mint kockázatcsökkentő eszközt használó számára lehet releváns. Az MNB elvárja, hogy a pénzügyi szervezet kockázat vállalási döntéseiben tükröződjön az ügyletek gazdasági tartalma, továbbá azt a pénzügyi szervezet az értékpapírosítással összefüggő kockázatok kezelése és nyomon követése során vegye figyelembe.

6. Teljesítés előtti kockázat

175. Az azonnali ügyletek, továbbá a határidős és opciós ügyletek teljesítéséig az ügyletet lebonyolító pénzügyi szervezet teljesítés előtti kockázatnak van kitéve az árfolyamok változása miatt. A kockázat az ügylet pótlási költsége, ha az pozitív, amely kiegészülhet az árfolyam nyereség elmaradásának „alternatív költségével” is, ha az ügylet rosszabb árfolyamon (vagy egyáltalán nem) kerül újra kötésre, továbbá az ügyletben szereplő pénzügyi instrumentumnak a teljesítésre szóló utasítás visszavonásáig terjedő időszakra vetített lehetséges jövőbeni hitelkockázatának (volatilitása) az összege. Az MNB javasolja, hogy a teljesítés előtti kockázatokat a pénzügyi szervezet biztonsági letét (készpénzfedezet, óvadék) megkövetelésével, elkülönítésével vagy teljesítés előtti limit meghatározásával korlátozza.
176. Az MNB elvárja, hogy a biztonsági letét képzésének és változtatásának számítási módját,

továbbá a teljesítés előtti limitek képzésének, változtatásának módszerét és a konkrét limiteket és a limitek terhelési módját a pénzügyi szervezet üzleti területtől független szervezeti egysége állapítsa meg, a belső szabályzatban foglaltak szerint.

7. Elszámolási kockázat és nyitva szállítási kockázat

177. A treasury tranzakciók, a kereskedési könyvi tételek (ügyletek), illetve a befektetési szolgáltatási tevékenység keretében kötött tőkepiaci ügyletek a hitelezési és a likviditási kockázat sajátos elejét alkotó elszámolási kockázatot hordoznak magukban. Az intézmény számára kockázatot jelent, hogy szerződő partnere nem – vagy csak késedelmesen – teljesíti kötelezettségét (például fizetés, illetve értékpapír-szállítás). Az intézmények közötti szoros üzleti kapcsolatok következtében ez előidézheti, hogy az eredetileg teljesítő sem képes időben teljesíteni harmadik féllel szembeni tranzakcióiban (például a pénzügyi instrumentum rendelkezésre nem állása, illetve likviditási problémák miatt). Az értékpapír elszámolásokhoz kapcsolódóan a piaci szereplők különböző mértékű kockázatot vállalnak attól függően, hogy az adott ügylet elszámolása garantált-e (központi szerződő fél részvételével zajlik-e), milyen módon kerül elszámolásra, illetve hogy hány piacot, elszámolási rendszert érint. Az MNB felhívja a figyelmet, hogy a cross-border, illetve multi-market értékpapír elszámolások – különösen a rendszerek interoperabilitásának hiányából fakadó – nehézségei fokozott kockázatot rejtenek magukban, s a letétkezelői láncolatok is a pótlási költség és a likviditási kockázat relevanciájára utalnak.

178. Miután az elszámolási kockázat hitel- és likviditási kockázati elemekből tevődik össze, elvárás, hogy kezelése is kombinált módon történjen (stratégia, politika kialakítása, belső szabályozás, ügylet típusok korlátozása, limitek meghatározása, kockázat mérési módszerek, kockázati kontroll tevékenység) a jelen ajánlásban, valamint a likviditási kockázatok méréséről, kezeléséről és kontrolljáról szóló 12/2015. (VIII. 24.) számú MNB ajánlásban megfogalmazottakat is figyelembe véve.

8. A bizományosi kereskedés speciális kockázatai

179. Bizományosi ügyletet a pénzügyi szervezet előteljesítés, szabad előteljesítési limit vagy fedezet mellett köt. Előteljesítés esetén a vételi megbízásos ügyletnél az ellenértéket, illetve értékpapír eladás esetén az értékpapírt a megbízó ügyfél a megbízási szerződés megkötésekor a pénzügyi szervezetnél letétbe helyezi. Ekkor az ügyfél felé a pénzügyi szervezetnek nem áll fenn sem teljesítési, sem nyitva szállítási kockázata. Azonban, ha a megbízó ügyfél előre nem teljesített, de a pénzügyi szervezet a megbízás tárgyára a kereskedési partnerrel a szerződést megkötötte, a pénzügyi szervezet az ügyféllel szemben kockázatot vállal, mert a partner felé a szerződéses áron akkor is teljesítenie kell, ha a megbízó nem teljesít. Bizományosi vételnél, ha az azonnali ár alacsonyabb, mint a kötési ár,

akkor a pénzügyi szervezetet az árfolyamkülönbözet mértékéig veszteség éri, mert a megbízó nemteljesítése esetén azonnali áron kell a megbízó számára vásárolt, óvadékba vett értékpapírt vagy a devizát eladni. Bizományosi eladás esetén fordítva, az árfolyamkülönbözet mértékéig terjedő veszteség akkor jelentkezik, ha az azonnali ár magasabb, mint a kötési ár. Elvárt a fentiekkel összefüggésben keletkező speciális kockázatoknak a hitelkockázat kezelés részeként történő kezelése.

9. A biztosítási szektor speciális kockázatai

180. Elvárt, hogy a jogszabályi előírások, valamint az MNB vonatkozó ajánlásainak alkalmazásakor, a hitelkockázatok kezelése során a biztosító és a viszontbiztosító (a továbbiakban együtt: biztosító) az alábbi elvekre különösen figyelemmel legyen:

- a) a biztosító tegyen megfelelő lépéseket olyan belső modellek kidolgozására, amelyekkel értékelhető a hitelkockázat azokban az esetekben, amikor a biztosító kitettségei abszolút értelemben jelentősek, és egyidejűleg nagyszámú jelentős partnerrel rendelkezik;
- b) a biztosító abban az esetben, amikor a szavatolótőke-szükségletéhez kapcsolódó hitelkockázat kiszámításához használt hitelminősítési besorolást nem jóváhagyott modell alapján határozza meg, nem készíthet részrehajló becsléseket a hitelkockázatról, és a biztosító saját hitelminősítése nem vezethet a külső minősítésekből levezetett tőkeszükségletnél alacsonyabb tőkeszükségletre;
- c) a hitelkockázatnak az alapvető kockázatmentes hozamhoz való hozzáigazítását a kamatcsereügyletek változó kamatában megjelenő hitelkockázaton alapuló piaci kamatlábak alapján kell elvégezni, amihez a biztosító a 2014/51/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv¹⁰, valamint az (EU) 2015/35 felhatalmazáson alapuló bizottsági rendelet vonatkozó előírásait alkalmazza;
- d) amikor a nemteljesítési statisztikából nem vezethető le megbízható hitelkockázati kamatkülönbözet, mint például az államkötvényekkel szembeni kitettségek esetében, a biztosító a biztosítási és viszontbiztosítási üzleti tevékenység megkezdéséről és gyakorlásáról szóló 2009. november 25-i 2009/138/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (a továbbiakban: Szolvencia II irányelv) 77c. cikk (2) bekezdés b) és c) pontját alkalmazza, valamint a 77e. cikk (1) bekezdése szerint jár el. A tagállamok központi kormányaival és központi bankjaival szembeni kitettségek esetében az eszközkategória tükrözi az egyes tagállamok közötti különbségeket;
- e) a standard formulával számított szavatolótőke-szükségletben számításba kell venni az összes hitelkockázatot, beleértve az összes olyan partnerrel kapcsolatos hitelkockázatot, amelynek a biztosító ki van téve, illetve minden olyan kitettséget,

¹⁰ A 2003/71/EK és a 2009/138/EK irányelvnek, valamint az 1060/2009/EK, az 1094/2010/EU és az 1095/2010/EU rendeletnek az európai felügyeleti hatóság (Európai Biztosítás- és Foglalkoztatónyugdíj-hatóság) és az európai felügyeleti hatóság (Európai Értékpapír-piaci Hatóság) hatásköre tekintetében történő módosításáról szóló 2014. április 16-i 2014/51/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv

- amelyet sem a kamatrés-kockázati részmodul, sem a partner általi nemteljesítési kockázati modul nem vesz számításba „1-es” típusú kitettségként; ezeket „2-es” típusú kitettségként kell számításba venni a partner általi nemteljesítési kockázati modulban;
- f) a partner nemteljesítése esetén a standard formula partner általi nemteljesítési kockázati modulja tükrözi a biztosítéki megállapodások gazdasági hatását, különösen mérlegelve azt, hogy a biztosíték teljes tulajdonjoga átruházásra kerül-e, valamint a partner fizetéképtelensége esetén, a biztosítékot meghaladó arányos részesedés meghatározásakor hogyan veszik figyelembe, hogy a biztosító megkapja a biztosítékot.

10. A hitelintézetek tulajdonosainak befolyása alatt álló vállalkozásokkal szembeni kockázatvállalások és a belső hitelek kezelése

181. A CRR (60) preambulumbekzdése rendelkezik az intézmények saját anyavállalatával vagy az anyavállalatának más leányvállalatával szembeni kockázatvállalások kezeléséről.
182. Az MNB elvárja, hogy a hitelintézet a CRR (60) preambulumbekzdésében rögzített kezelést az intézményekben befolyásoló részesedéssel (10% vagy annál magasabb) rendelkező közvetlen vagy közvetett tulajdonosokkal, illetve a tulajdonosok olyan érdekeltségeivel szemben juttassa érvényre, melyben azok 10% vagy afeletti közvetlen, vagy közvetett részesedéssel, vagy szerződés szerinti, illetve egyéb alapon (vezető testületek tagjainak kinevezése, osztalékfizetésről szóló döntés) irányítási jogokkal bírnak. Azon vállalkozásokat is ebbe a körbe kell sorolni, amelyekkel szembeni kockázatvállalások fedezeteként a tulajdonosok biztosítékot helyeztek el a hitelintézet javára. A CRR (60) preambulumbekzdésével összhangban a XVI. fejezet 10. pontjában rögzített elvárásokat nem kell alkalmazni azokban az esetekben, amikor az anyavállalat pénzügyi holding társaság vagy hitelintézet, illetve, ha a többi leányvállalat hitelintézet vagy pénzügyi vállalkozás vagy járulékos szolgáltatásokat nyújtó vállalkozás, feltéve, hogy minden ilyen vállalkozásra kiterjed a hitelintézet összevont alapú felügyelete.
183. A hitelintézet tulajdonosainak befolyása alatt álló vállalkozásokkal szembeni kockázatvállalások, valamint a belső hitelek kezelése tekintetében az MNB elvárja, hogy az irányítási jogkörrel rendelkező vezető testület közvetlenül kísérelje figyelemmel ezen állományok alakulását, gondoskodjon az előírás hatálya alá tartozó hitelfelvevők mindenkori bonitásának rendszeres ellenőrzéséről, illetve folyamatosan monitorozza a kockázatok változásának mértékét.
184. Az MNB elvárja, hogy a hitelintézet rendelkezzen olyan eljárási renddel, illetve folyamatokkal, amelyek alkalmasak a fenti kockázatvállalások azonosítására, valamint megfelelően rendezik ezen kockázatvállalásoknak a tulajdonosi-érdekeltségi körhöz tartozásból adódó kockázatainak kezelését, többek között, de nem kizárólagosan a releváns döntéshozatali eljárás kellően prudens voltával, a vonatkozó belső limitek felállításával és az ilyen típusú kockázatvállalások kiemelt szintű monitorozásával.

185. Az MNB indokoltan tartja, hogy ezen eljárási rend és folyamatok a fenti kockázatvállalásokra, és ezen kockázatvállalások esetében azon entitásokra vonatkozóan, amelyekkel szemben a kockázatvállalás történik (a továbbiakban: adós) és amelyek a kockázatvállaláshoz biztosítékot nyújtanak (a továbbiakban: biztosítéknyújtó) biztosítsák az alábbiak rendszeres és dokumentált ellenőrzését és elemzését, valamint azok mindenkori állapotából, illetve változásaiból fakadó kockázatok megfelelő kezelését:

- a) az adós és a biztosítéknyújtó tulajdonosi köre a végső kedvezményezett kör azonosításával bezárólag az egyes tulajdonosok részesedési arányai;
- b) az adós és a biztosítéknyújtó feletti irányítási jogok alakulása, gyakorlása;
- c) a biztosítéki kapcsolat alakulása (új biztosítéknyújtó vagy biztosíték megléte, illetve biztosíték kiengedése);
- d) az adós, illetve relevancia esetén (fizetési ígéretet tartalmazó kötelezettségvállalás, pl. kezesség) a biztosítéknyújtó fizetési (törlesztési) története;
- e) az adós fizetési képességének várható alakulása, illetve relevancia esetén (fizetési ígéretet tartalmazó kötelezettségvállalás, pl. kezesség) a biztosítéknyújtó fizetési képességének várható alakulása;
- f) az adós, illetve relevancia esetén (fizetési ígéretet tartalmazó kötelezettségvállalás, pl. kezesség) a biztosítéknyújtó pénzügyi adatainak elemzése;
- g) az adós, illetve relevancia esetén (fizetési ígéretet tartalmazó kötelezettségvállalás, pl. kezesség) a biztosítéknyújtó iparági-üzletági jelenlegi tényszerű és jövőbeni várható piaci- és versenypozíciójának értékelése;
- h) a biztosítékok aktuális értékének és érvényesíthetőségének alakulása;
- i) az adós és a biztosítéknyújtó gazdasági pozíciójának – tényleges vagy valószínűsíthető – romlása esetén annak tényleges vagy várható hatása az intézmény tulajdonosi körének gazdasági helyzetére.

186. Az MNB meglátása szerint a fenti kockázatvállalások vonatkozásában a releváns döntéshozatali eljárás a hitelintézet legmagasabb szintű, kockázatvállalási döntéseket meghozó testület vagy olyan külön testület kompetenciáját jelenti, amelyben az irányítási jogkörrel rendelkező vezető testület tagjai meghatározó szerepet játszanak.

187. Az MNB elvárja továbbá, hogy a hitelintézet:

- a) operatív kockázatkezelésért felelős területén rendszeresen készüljön és mindenkor rendelkezésre álljon olyan kimutatás, amely a fenti szempontok szerint tartalmazza az érintett ügyfélkörrel szemben vállalt kitétségeket tulajdonosok szerinti bontásban;
- b) az operatív kockázatkezelésért felelős terület által készített kimutatás tartalmazza az érintett ügyfélkörrel szembeni kockázatvállalások kondícióit, kiemelve azokat a tételeket, ahol az elfogadott paraméterek eltérnek a belső szabályzatokban, terméktájékoztatókban (leírásokban) alkalmazott paraméterektől, illetve ahol a kockázatvállalásra vonatkozóan előírt feltételek nem teljesítése miatt egyedi (override) döntéssel került az ügylet engedélyezésre;

- c) az a) és b) pont szerinti kimutatást a kockázati kontroll funkció és a megfeleléség biztosítási (compliance) terület kapja meg, azokat mindkét terület rendszeresen értékeli;
 - d) a kockázati kontroll funkció vezetője az értékelés eredményét – a megfeleléség biztosítási (compliance) terület vezetőjének egyetértése mellett – közvetlenül vagy a CRO-n keresztül negyedévente tájékoztatásul küldje meg az igazgatóság és a felügyeleti jogkörrel rendelkező vezető testület részére megtárgyalásra, a testületek pedig határozatban döntsenek a tájékoztatás elfogadásáról, vagy az eltérő kondíciók alkalmazása miatt felmerülő kockázatok kezelésének módjáról;
 - e) a fentiek szerint azonosított ügyfélkörbe tartozó entitásokkal szembeni új nagykockázatvállalásokról az igazgatóságot és a felügyeleti jogkörrel rendelkező vezető testületet soron kívül tájékoztassa;
 - f) belső ellenőrzése éves audittervének összeállítását megelőző kockázatelemzésben kapjon kiemelt prioritást az intézmények saját anyavállalatával vagy az anyavállalatának más leányvállalatával szembeni kockázatvállalások vizsgálata (ideértve a fenti nyilvántartások vezetésének ellenőrzését, valamint a fenti ügyfélkörbe tartozó entitásokkal szemben vállalt kockázatvállalási döntések megfeleléségének vizsgálatát), figyelembevéve az ilyen típusú kockázatvállalások hitelintézetnél betöltött kockázati súlyát,
 - g) belső ellenőrzése jó gyakorlatként legalább éves rendszerességgel ellenőrizze a fenti nyilvántartásokat, továbbá a fenti, nagykockázat-vállalásnak minősülő ügyleteket szintén ilyen gyakoriságú tételes vizsgálatnak vesse alá, melynek esetleges elmaradásáról és annak indokairól minden esetben – az éves audit terv elfogadásától számított 30 napon belül – tájékoztassa az MNB-t.
188. Az MNB ugyancsak elvárja, hogy a hitelintézet a belső ellenőrzés által végzett vizsgálat eredményét tartalmazó vizsgálati jelentést, valamint a hiányosságok felszámolása érdekében megtett intézkedésekről szóló tájékoztatást a vizsgálat befejezését és annak az igazgatóság, valamint a felügyelőbizottság általi elfogadását követő 30 napon belül küldje meg az MNB részére.

XVII. Átstrukturálás

189. A pénzügyi szervezetek gyakran élnek a követelések átstrukturálásának eszközével. Ennek indoka többféle lehet. Kockázatkezelési szempontból az MNB minden olyan gyakorlatot ösztönöz, melynek célja az adós fizetőképességének tartós helyreállítása, illetve az adós pénzügyi kötelezettségeinek teljesítését érintő problémák felmerülésének (nemteljesítővé válásának) megakadályozása.
190. Elvárt, hogy a pénzügyi szervezet az intézmény sajátosságaival összhangban álló, az intézmény vezetése által jóváhagyott és rendszeresen felülvizsgált átstrukturálási

politikát és gyakorlatot alakítson ki és működtessen. Az egyes szegmensek tekintetében eltérő politikák alakíthatók ki, igazodva az adott szegmens sajátosságaihoz (például a kisebb kitettséget jelentő, kevésbé összetett ügyletek esetében célszerű az egyszerű döntési folyamatokra és sztenderd megoldások alkalmazására törekedni).

191. Az MNB elvárja, hogy az átstrukturálással összefüggésben a pénzügyi szervezet belső szabályozásban rögzítse:
- a) az átstrukturálási intézkedésről való döntés megalapozása érdekében az adóstól bekérendő pénzügyi és egyéb információkat,
 - b) az adós 199. pont szerinti fizetési kapacitásának értékelésére használt mutatószámok és ráták körét,
 - c) az alkalmazható rövid- és hosszútávú átstrukturálási intézkedéseket,
 - d) az átstrukturálási intézkedéshez kapcsolódó fedezet értékelési szabályokat,
 - e) a ténylegesen alkalmazásra kerülő átstrukturálási intézkedés, vagy az átstrukturálási intézkedések kombinációja kiválasztásának folyamatát, eljárásrendjét, felelősségi és hatásköri rendszerét,
 - f) az átstrukturálási intézkedésről való döntéshozatal rendjét, kitérve az újbóli átstrukturálás esetén alkalmazandó előírásokra,
 - g) az átstrukturált kitettségek kezelésének szervezeti kereteit,
 - h) az átstrukturált követelésekre vonatkozó dokumentációs és nyilvántartási követelményeket, amelyek lehetővé teszik többek között annak utólagos megállapítását is, hogy az eredeti szerződés mely feltételei milyen módon kerültek módosításra, illetve milyen új feltételek kerültek meghatározásra,
 - i) az átstrukturált kitettségek folyamatos nyomon követésére vonatkozó folyamatokat,
 - j) az átstrukturálási intézkedéseket érintő belső jelentési követelményeket,
 - k) az átstrukturálással összefüggő belső ellenőrzési feladatokat, eljárásokat, rendszereket (folyamatba épített, vezetői ellenőrzési és belső ellenőri).
192. Az MNB elvárja, hogy a pénzügyi szervezet csak életképes, a felmerült problémákat tekintve valós megoldást jelentő rövid- vagy hosszú távú átstrukturálási intézkedéseket alkalmazzon. A legtöbb esetben a rövid- és a hosszú távú intézkedések valamilyen kombinációja jelenti a leghatékonyabb módszert, melynek értékelését célszerű az adott megoldási javaslat által elérhető eredmény nettó jelenértékének a más szóba jöhető megoldások (például a követelés eladása) elérhető eredményének nettó jelenértékével való összevetésére alapozni.
193. Rövid távú (projekt hitelek esetében egy évet meg nem haladó, egyéb követelések esetén maximum két évig terjedő időtartamú) átstrukturálási intézkedés önálló alkalmazását az MNB csak a következő feltételek együttes fennállása esetén javasolja:
- a) egyértelműen beazonosítható az a rendkívüli körülmény, amely az adós átmeneti likviditási nehézségét okozta és az nem befolyásolja az adós hosszú távú fizetőképességét,

- b) az adós jövedelmi helyzete rövid távon várhatóan rendeződni fog,
 - c) az adós együttműködő és korábban a tőketörlesztésre vonatkozó kötelezettségének maradéktalanul eleget tett.
194. Valamely rövid távú átstrukturálási intézkedés az alábbi esetekben tekinthető életképesnek:
- a) az adós képes arra, hogy a kötelezettségeit a módosított szerződési feltételeknek megfelelő módon teljesítse,
 - b) a pénzügyi szervezet meggyőződött arról, hogy az adós az intézkedést követően várhatóan képes lesz az eredeti fizetési kötelezettségeit teljes mértékben rendezni,
 - c) a megoldás valóban csak rövid távú célokat szolgál és ugyanazon kitettség vonatkozásában nem alkalmazzák egymást követően több alkalommal.
195. Valamely hosszú távú átstrukturálási intézkedés az alábbi esetekben tekinthető életképesnek:
- a) az adós képes arra, hogy a kötelezettségeit a módosított szerződési feltételeknek megfelelő módon teljesítse,
 - b) valamennyi, a módosított szerződés szerinti tőke- és egyéb követelés (nem csak a követelések egy részének, például a kamat) beszedését célozza és már középtávon is várhatóan csökkenti az adóssal szembeni összes követelés összegét,
 - c) ha az intézkedésre korábbi átstrukturálási intézkedést követően kerül sor, vagy annak helyébe lép, akkor pótlólagos kontroll elemek kerülnek beépítésre (például a kockázatkezelés előzetes bevonása, teljesen új kockázatvállalási döntési eljárás lefolytatása).
196. Rövid távú átstrukturálási intézkedésként kerülhetnek alkalmazásra különösen az alábbiak:
- a) egy előre meghatározott rövid időszakban az adós csak a kamatfizetési kötelezettségeinek tesz eleget, a tőkekövetelés összegének változatlansága mellett, úgy, hogy a törlesztési szerkezet az átstrukturálási intézkedést követően újraértékelésre kerül,
 - b) egy előre meghatározott rövid időszakban az adós csökkentett összegű törlesztést teljesít, változatlan kamatláb mellett,
 - c) tőke- és kamatfizetési moratórium.
197. Hosszú távú átstrukturálási intézkedésként kerülhetnek alkalmazásra különösen az alábbiak:
- a) a kamatláb csökkentése, az árazás tekintetében egyéb kedvezmények nyújtása,
 - b) a futamidő meghosszabbítása,
 - c) pótlólagos fedezet rendelkezésre bocsátása (nem önálló intézkedésként),
 - d) az eredeti szerződésben kikötött biztosítékok más fedezettel, biztosítékkal való kicserélése, fedezettől való eltekintés (fedezetkiengedés),

- e) az adós által rendelkezésre bocsátott fedezetnek a pénzügyi szervezet közreműködésével történő eladása, és azzal a követelés összegének csökkentése,
- f) újabb szerződéses feltételek kialakítása (ideértve például új adóstárs bevonását, jogi kikötések alkalmazását) vagy az eredeti feltételek egy részének megszüntetése,
- g) a törlesztési program teljes felülvizsgálata, amely irányulhat többek között részleges előtörlesztésre, a tőkekövetelés összegének a késedelmes tőke- vagy kamat követelések összegével történő növelésére, ún. „balloon vagy bullet” konstrukció lehetővé tételére, vagy folyamatosan növekvő törlesztés biztosítására is,
- h) a követelés devizanemének megváltoztatása,
- i) új hitel rendelkezésre bocsátása,
- j) adósság konszolidáció, több fennálló követelés egy követeléssé történő átalakítása,
- k) teljes vagy részleges adósság elengedés.

198. Az MNB elvárása alapján átstrukturálási intézkedésre minden esetben csak megfelelő döntés-előkészítési eljárást követően, dokumentált módon kerülhet sor.

199. Elvárt, hogy az átstrukturálási intézkedésre irányuló döntés előkészítése keretében minden esetben kerüljön sor annak vizsgálatára, hogy az adós a pénzügyi szervezet által felkínált új feltételek szerinti kötelezettségeinek a jelenlegi és konzervatív módon értékelt jövőbeni fizetési kapacitásainak értékelése alapján várhatóan meg tud-e felelni.

200. Lakossági követelések esetében a 199. pont szerinti értékelés során az MNB elvárja, hogy:

- a) a pénzügyi szervezet ugyanazon adóssal szembeni követelései külön-külön és együttesen is kerüljenek áttekintésre,
- b) a pénzügyi szervezet elemezze, hogy mikor és milyen okok vezettek az adós pénzügyi nehézségeinek kialakulásához és a korábbi események milyen valószínűsíthető következményekkel járhatnak a felajánlott megoldási javaslatot illetően,
- c) történjen meg az adós jelenlegi és várható fizetési képességének értékelése is,
- d) az értékelés során az adósra vonatkozó pénzügyi és nem pénzügyi jellegű információk is kerüljenek figyelembevételre,
- e) a pénzügyi szervezet legyen tekintettel az adós teljes eladósodottsági szintjére,
- f) a pénzügyi szervezet vizsgálja meg az adós jelenlegi kiadásainak összegét és azok várható növekedését vagy csökkenését,
- g) az új konstrukció szerinti törlesztőrészletek (különösen, ha azok a kamatok tőkésítése és a változatlan futamidő mellett magasabbak, mint az eredeti szerződés szerinti törlesztőrészletek) ne haladják meg az adós várható jövedelmének a várható kiadásai és egyéb kötelezettségei levonása után fennmaradó összegét,
- h) kerüljön sor annak értékelésére, hogy az új szerződési feltételek vállalhatók-e az adós minimálisan elvárt életszínvonalát tekintve,

- i) futamidő hosszabbítás esetében a pénzügyi szervezet legyen tekintettel arra, hogy van-e olyan tényező (például az adós várható nyugdíjazása), amely befolyással lehet a konstrukció életképességére,
- j) amennyiben releváns, a pénzügyi szervezet a biztosíték nyújtójának fizetési képességét is vizsgálja meg,
- k) kerüljenek figyelembevételre a legutolsó fedezetértékelés dokumentumai.

201. Lakossági követelés esetén a jelenlegi fizetési képesség értékelése során a pénzügyi szervezet különösen az alábbi tényezőket veszi figyelembe:

- a) személyes pénzügyi és nem pénzügyi jellegű információk (például eltartottak, háztartási kiadások, alkalmazás, jövedelem, kiadások),
- b) az adós teljes eladósodottsága,
- c) a késedelem összege,
- d) az adós jelenlegi fizetési kapacitása,
- e) múltbeli fizetési adatok,
- f) a fizetési késedelem okai (például jövedelem csökkenés, munkanélkülivé válás),
- g) az adós életkora,
- h) az ingatlan mérete összhangban áll-e az adós szükségleteivel.

202. Lakossági követelés esetén a jövőbeni fizetési képesség értékelése során a pénzügyi szervezet különösen az alábbi tényezőket veszi figyelembe:

- a) az adós jövedelme,
- b) az adós nyugdíjba vonulásának időpontja a követelés futamidejével összevetve,
- c) az adós életszakasza,
- d) eltartottak száma és életkoruk,
- e) az adós foglalkoztatási helyzete és annak kilátásai,
- f) az adós mely iparágban tevékenykedik,
- g) az adós megtakarításai és egyéb vagyontárgyai,
- h) az adós egyéb hitelei és kötelezettségei,
- i) az adós jövőbeni fizetési kapacitásai,
- j) minimum életszínvonal,
- k) releváns munkaerő piaci indikátorok,
- l) az adós körülményeiben várhatóan bekövetkező, előre tudható változások (például tervezett nyugdíjba vonulás).

203. Vállalati adós esetében a 199. pont szerinti értékelés során az MNB elvárja, hogy:

- a) a pénzügyi szervezet ugyanazon adóssal szembeni követeléseit külön-külön és együttesen is kerüljenek áttekintésre,
- b) a pénzügyi szervezet elemezze, hogy mikor és milyen okok vezettek az adós pénzügyi nehézségeinek kialakulásához és a korábbi események milyen valószínűsíthető következményekkel járhatnak a felajánlott megoldási javaslatot illetően,

- c) történjen meg az adós jelenlegi és várható fizetési képességének értékelése is,
- d) az értékelés során az adósra vonatkozó pénzügyi és nem pénzügyi jellegű információk is kerüljenek figyelembevételre,
- e) a pénzügyi szervezet legyen tekintettel az adós teljes eladósodottsági szintjére,
- f) az új konstrukció szerinti törlesztőrészletek ne haladják meg az adós várható szabad cash-flowjának összegét,
- g) amennyiben releváns, a pénzügyi szervezet a biztosíték nyújtójának fizetési képességét is vizsgálja meg,
- h) kerüljenek figyelembevételre a legutolsó fedezetértékelés dokumentumai.

204. Vállalati adós esetében a jelenlegi és jövőbeni fizetőképesség értékelése során a pénzügyi szervezet kitér az alábbiak elemzésére:

- a) az adós jelenlegi üzleti modellje, várható változások,
- b) múltbeli pénzügyi adatok,
- c) az adós üzleti terve (SWOT elemzés, iparág elemzés, pénzügyi rátákra vonatkozó előrejelzések, előrejelzések megalapozottsága, feltételezések értékelése, stb.),
- d) a cash-flowra és a különböző cash-flow mutatókra vonatkozó előrejelzések,

205. Az MNB felhívja a figyelmet, hogy a lakossági jelzáloghitelekkel kapcsolatos átstrukturálási intézkedés alkalmazása esetén a fizetési késedelembe esett lakossági jelzáloghitelek helyreállításáról szóló 1/2016. (III. 11.) MNB ajánlásban foglalt elvárásokat is figyelembe szükséges venni.

XVIII. A nem teljesítő kitettségek és átstrukturált követelések kezelése

206. Az MNB elvárja, hogy a pénzügyi szervezet sajátosságai (tevékenység volumene, jellege, hitelkockázati politika, kitettség, más kockázatokkal való összhang) figyelembevételével elkülönülten kezelje és tartsa nyilván a nem teljesítő kitettségeit, valamint az átstrukturált követeléseit.

207. Az MNB elvárja, hogy a pénzügyi szervezet nem teljesítő kitettségeinek nagyságrendjével arányos módon alakítsa ki a nem teljesítő kitettségeinek mérését, kezelését és kontrollját (ideértve a potenciálisan nem teljesítővé váló kitettségek beazonosítását lehetővé tevő korai jelzőrendszert is) szolgáló folyamatait, eljárásrendjét, szervezeti rendszerét, döntési, felelősségi és hatásköri rendszerét.

208. A 39/2016. (X. 11.) MNB rendelet rögzíti, melyben meghatározottak követését az MNB jó gyakorlatnak tartja a hitelkockázat kezelési tevékenység során is. Amennyiben az megfelelő indokokkal alátámasztott, a 39/2016. (X. 11.) MNB rendelet hatálya alá tartozó intézmény a kitettségei minősítésére és kockázatkezelési célból eltérő nem teljesítő kitettség és átstrukturált követelés fogalmat alkalmazhat.

209. Elvárt, hogy a pénzügyi szervezet megfelelő vezetői szinten jóváhagyott, rendszeresen felülvizsgált belső szabályozásban határozza meg a nem teljesítő kitettségek és átstrukturált követelések
- kezelésével kapcsolatos folyamatokat, eljárásokat, feladatokat, szervezeti rendszert, felelősségi, döntési és ellenőrzési jogköröket,
 - kezelése során alkalmazható eszközöket,
 - harmadik fél által történő kezelésének alapelveit, a külső követeléskezelővel való kapcsolattartás módját,
 - eszközminősítéssel és számviteli kezelésével (értékvesztés elszámolás, leírás) kapcsolatos összefüggéseit,
 - nyilvántartási és dokumentációs követelményeit,
 - jelentési rendszerét,
 - kapcsolódó – a kockázatkezeléssel és kockázati kontroll funkcióval összefüggő – ellenőrzési feladatait (eljárások, rendszerek).
210. Az MNB elvárja, hogy ha a pénzügyi szervezet valamely ügyféllel (ügyfélcsoporttal), partnerrel, illetve kibocsátóval szembeni ügylete nem teljesítőnek minősül, akkor az adott ügyféllel (ügyfélcsoporttal), partnerrel, illetve kibocsátóval szembeni többi hitelkockázatot hordozó ügyletét is a nem teljesítő ügylettel együtt, illetve arra való tekintettel kezelje.
211. Az MNB elvárása alapján törekedni szükséges arra, hogy a pénzügyi szervezet a nem teljesítő kitettségei kezelésére (egyedi és portfólió szinten egyaránt) olyan eszközöket alkalmazzon, amelyek nem eredményezik az eredetnél nagyobb hitelkockázati kitettség kialakulását.
212. Az ügyféllel, partnerrel, illetve kibocsátóval való kapcsolattartás során a fogyasztókkal szembeni tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat tilalmáról szóló 2008. évi XLVII. törvény, továbbá az ágazati jogszabályok előírásainak betartása mellett elvárás a követelést kezelők számára az MNB fogyasztóvédelmi jellegű ajánlásainak követése is¹¹.
213. A nem teljesítő ingatlanfinanszírozási projekt hitelek kezelése tekintetében az MNB a fentiekben túlmenően az ingatlanfinanszírozási projekt hitelek értékeléséről és kezelésének egyes kérdéseiről szóló MNB ajánlásban foglaltak érvényre juttatását is elvárja.

¹¹ <http://www.mnb.hu/felugyelet/szabalyozas/felugyeleti-szabalyozo-eszkozok/ajanlasok>

214. Az MNB fontosnak tartja, hogy a nem teljesítő kitettségek keletkezésével és kezelésével kapcsolatos tapasztalatok beépüljenek a pénzügyi szervezet belső szabályzataiba, eljárásrendjeibe és módszertanaiba.

XIX. A hitelkockázat nyilvántartási, jelentési és ellenőrzési rendszere

215. Az MNB elvárásával összhangban a pénzügyi szervezet belső rendszerei, eljárásai, folyamatai mellett, hogy hatékonyan támogatják a pénzügyi szervezet hitelkockázat kezelési tevékenységét, megfelelő környezetet biztosítanak a hitelkockázat ellenőrzéséhez és kontrolljához is.

216. Az MNB elvárása alapján a pénzügyi szervezet hitelkockázati kitettségekkel kapcsolatos dokumentációs és nyilvántartási rendszere kiterjed a hitelkockázati monitoring, a hitelkockázat azonosítása és mérése, a kitettségek minősítése, az értékvesztés elszámolás, valamint céltartalék képzés és a tőkekövetelmény számítás kapcsán keletkező dokumentumok megőrzésére, nyilvántartások vezetésére is.

217. Az MNB elvárja, hogy a pénzügyi szervezet ügyvezetése és irányítási jogkörrel rendelkező vezető testülete rendszeresen – a kisebb pénzügyi szervezet esetében is minimum negyedévente – tájékozódjon a pénzügyi szervezet hitelkockázati kitettségéről (ideértve az elszámolt értékvesztést is) és annak várható alakulásáról.

218. Általános elvárás, hogy a pénzügyi szervezet az irányítási jogkörrel rendelkező vezető testülete által jóváhagyott és belső szabályzatban rögzített gyakorisággal felülvizsgált belső jelentési rendszerrel rendelkezzen annak érdekében, hogy a pénzügyi szervezet vezetése és a kockázatok által, valamint a kockázatkezelésben, a kockázati kontroll funkció megvalósításában érintett személyek, illetve szervezeti egységek a hitelkockázat kiterjedtségéről (méretéről és típusairól), továbbá a hitelkockázatok azonosításáról, méréséről vagy értékeléséről és nyomon követéséről megfelelő időben pontos, áttekinthető, érthető, az adott vezetői szint, illetve szervezeti egység számára releváns és használható, megfelelő részletezettségű, a döntéshozatalt megalapozni képes információkhoz jussanak.

219. A vezetői információs rendszerbe – a pénzügyi szervezet sajátosságainak figyelembevételével – javasolt beépíteni a hitelkockázati kitettséggel kapcsolatos legfontosabb adatokat, információkat (ideértve a limitrendszer működtetésével, a hitelkockázat vállalással, a hitelkockázati monitoring tevékenységgel, a kitettségek minősítésével, az értékvesztés elszámolással, valamint a nem teljesítő kitettségekkel és átstrukturált követelésekkel kapcsolatos adatokat és információkat), melyeket a pénzügyi szervezet ügyvezetése és irányítási jogkörrel rendelkező vezető testület rendszeresen értékkel. A vezetői információs rendszer megfelelő rálátást biztosít a pénzügyi szervezet

egésze hitelkockázatának értékeléséhez, és az MNB elvárása alapján az alkalmazott üzleti modell jellegével, továbbá a pénzügyi szervezet, illetve csoport által folytatott szolgáltatási tevékenységek sajátosságaival – beleértve a szervezeti formából adódó jellemzőket is –, kiterjedtségével, összetettségével és kockázataival összhangban kerül kialakításra. Elvárt továbbá, hogy a vezetői információs rendszer működése abban az esetben is felülvizsgálatra kerüljön, ha a pénzügyi szervezet kockázati sajátosságaiban és a gazdasági környezetben elő nem várt, jelentős változás következik be.

220. Javasolt, hogy a belső ellenőrzés – általános vizsgálati programjának keretében – rendszeres időközönként tekintse át a pénzügyi szervezet hitelkockázati kitétségét, valamint hitelkockázat kezelési és kontroll tevékenységét (azonosítás, mérés, folyamatos figyelemmel kísérés, folyamatba épített és vezetői ellenőrzés). Ennek részeként vizsgálja a pénzügyi szervezet hitelkockázati politikáját, kapcsolódó belső szabályozottságát, rendszereit (ideértve a belső és külső jelentéseket is), folyamatait, eljárásait, az alkalmazott előfeltételezéseket, paramétereket, értékelje a módszerek megfelelőségét, áttekintse és tesztelje az alkalmazott mérési módszereket, és az értékelés eredményéről tájékoztassa az ügyvezetést és az irányítási jogkörrel rendelkező vezető testületet.

XX. A hitelkockázat kezelésének informatikai háttere és adatminőség

221. Elvárt, hogy a pénzügyi szervezet tevékenységeinek folytatásához, feldolgozásához és rögzítéséhez, valamint a beszámolók készítéséhez használt informatikai folyamatok, rendszerek és alkalmazások legyenek képesek a hitelkockázat kezelésének támogatására.
222. Az MNB elvárja, hogy az intézmény informatikai folyamatai, rendszerei és alkalmazásai:
- legyenek képesek a pénzügyi szervezet által végrehajtott minden ügylet teljes körű, egyértelmű rögzítésére és összesítésére, figyelembe véve azok hitelkockázati jellemzőit (többek között: minősítési kategória, becsült nem teljesítési valószínűség a megfelelő kiigazításokkal, késedelmesség, hitelfedezeti arány, historikus veszteség ráták, termék típus, törlesztési tábla, piaci szegmens, földrajzi elhelyezkedés, hátralévő futamidő, önrész, biztosíték),
 - igazodjanak a hitelkockázatot eredményező ügyletek összetettségéhez és számához,
 - amennyire lehetséges biztosítsanak egységes alapot a hitelkockázat mérése, a várható hitelezési veszteség számviteli célú és a várható veszteségek tőkeszámítási célú megállapítása tekintetében, azok megbízhatóságának és konzisztenciájának erősítése érdekében,
 - legyenek kellően rugalmasak ésszerű számú és tartalmú stressz forgatókönyv kezeléséhez, új forgatókönyv alkalmazásához,
 - legyenek képesek lépést tartani az új termékek bevezetésével, továbbá, hogy
 - a hitelkockázat vállalási tevékenységben és az üzleti folyamatokban bekövetkező

változások miatt szükséges módosításokra tekintettel kerüljenek rendszeresen felülvizsgálatra.

223. Elvárt, hogy az informatikai folyamatok, rendszerek és alkalmazások tegyék lehetővé az egyes ügyleteknek a pénzügyi szervezet, illetve csoport egésze hitelkockázati kitétségéhez való hozzájárulásának és fordítva, a hitelkockázaton belül az egyes eszközök, illetve portfóliók hatásának beazonosítását és mérését. Pénzügyi csoportok esetében elvárás, hogy az egységes adatkezelési rendszerek képesek legyenek biztosítani a koncentrációs kockázatok és a problémás ügyfelek csoport szinten történő beazonosítását.
224. Az összetett, strukturált termékek esetében az MNB elvárásának való megfelelés érdekében az informatikai rendszerek legyenek képesek az ügylet különálló részeiről történő információgyűjtésre és rögzíteni azok hitelkockázati jellemzőit.
225. Az MNB elvárja, hogy az informatikai rendszerekre vonatkozóan megfelelő kontroll mechanizmusok legyenek érvényben a hitelkockázattal foglalkozó számítógépes rendszerek és alkalmazások által használt adatok sérülésének megelőzése, valamint az ilyen alkalmazások által használt kódolás változásainak ellenőrzése céljából, különösen az alábbiak biztosítása érdekében:
- a) a hitelkockázati modellek bemenő adataként használt piaci és belső adatok megbízhatósága és a feldolgozást végző rendszerek integritása,
 - b) az informatikai rendszerrel összefüggő hiányosságok (köztük az adatok feldolgozása és aggregálása során bekövetkező hibák) minimalizálása, azonosítása és kezelése, valamint
 - c) piaci zavarok vagy recesszió esetén a megfelelő intézkedések megtétele¹².

XXI. Nyilvánosságra hozatal

226. A hitelintézet és a befektetési vállalkozás számára a CRR 435., 439., 442-444., 447. és 449. cikkei rögzítik a hitelkockázattal összefüggő legfontosabb, a prudenciális szabályozás szerinti nyilvánosságra hozatali követelményeket.
227. Az MNB elvárja, hogy a hitelintézet és a befektetési vállalkozás a hitelkockázat vonatkozásában is hozza nyilvánosságra a CRR 435. cikke szerinti információkat, figyelembe véve a hitelintézetek és a befektetési vállalkozások nyilvánosságra hozatali gyakorlatának általános követelményeiről szóló 8./2017. (VIII. 8.) MNB ajánlás, valamint a hitelintézetek és a befektetési vállalkozások nyilvánosságra hozatali gyakorlatának specifikus követelményeiről szóló MNB ajánlás elvárásait is.

¹² Kapcsolódó MNB ajánlás: A Magyar Nemzeti Bank 1/2015. számú ajánlása az informatikai rendszer védelméről

228. A várható hitelezési veszteség alapú értékvesztési modellt alkalmazó pénzügyi szervezet esetében az MNB a hitelkockázat témakörével összefüggésben nyilvánosságra hozandó információkat tekintve különösen fontosnak tartja a prudenciális szabályozás és a számviteli szabályozás keretein belül közzétételre kerülő információk összhangjának biztosítását, az eltérések tudatos kezelését.
229. A prudenciális szabályozás keretén belül történő közzététel során a hitelkockázattal összefüggő nyilvánosságra hozatalt tekintve az éves beszámolóját a nemzetközi pénzügyi beszámolási standardok figyelembevételével összeállító pénzügyi szervezet esetében jó gyakorlatnak tekinthető a hitelintézetek és a befektetési vállalkozások nyilvánosságra hozatali gyakorlatának specifikus követelményeiről szóló MNB ajánlás által elvárt információk nyilvánosságra hozatala mellett az IFRS 9 standard által megkövetelt információk nyilvánosságra hozatala vagy az éves beszámoló megfelelő részeire történő hivatkozás.
230. A biztosító az egyedi és csoportszintű szavatolótőke-megfelelésről és pénzügyi helyzetről szóló jelentés közzétételénél (amely tartalmazza a kockázati kategóriák – így a hitelkockázat – részletezését is) a Szolvencia II irányelvben, az (EU) 2015/35 felhatalmazáson alapuló bizottsági rendeletben, valamint a Szolvencia II irányelvnek megfelelően kiadott végrehajtás-technikai standardokban¹³ foglaltak szerint jár el, figyelemmel a biztosítási tevékenységről szóló 2014. évi LXXXVIII. törvény 108. §-ában előírtakra is.
231. A hitelkockázatot tekintve a pénzügyi szervezet a kapcsolódó jogszabályi előírások által megkövetelt, illetve felügyeleti szabályozó eszközök által elvárt információkon túlmenően is nyilvánosságra hozhat leíró jellegű (például elemzések a pénzügyi szervezet hitelkockázati kitettségének várható alakulásáról) és számszerű (például a koncentrációs kockázatokat más összefüggésben bemutató) információkat. Ennek rendjét célszerű belső szabályozásban (például a nyilvánosságra hozatali politika keretein belül, de más megoldás is elfogadható) rögzíteni, kiterve a nyilvánosságra hozatal céljára, mélységére, módjára és gyakoriságára.

XXII. Záró rendelkezések

232. Az ajánlás az MNB tv. 13. § (2) bekezdés i) pontja szerint kiadott, a felügyelt pénzügyi szervezetekre kötelező erővel nem rendelkező szabályozó eszköz. Az MNB által kiadott

¹³ A 2009/138/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvnek megfelelően a felügyeleti hatóságoknak történő adatszolgáltatás táblái tekintetében végrehajtás-technikai standardok meghatározásáról szóló 2015. december 2-ai (EU) 2015/2450 bizottsági végrehajtási rendelet; A 2009/138/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvvel összhangban a fizetőképességről és pénzügyi helyzetről szóló jelentés tekintetében alkalmazandó eljárásokra, formátumokra és adatszolgáltatási táblákra vonatkozó végrehajtás-technikai standardok meghatározásáról szóló 2015. december 2-ai (EU) 2015/2452 bizottsági végrehajtási rendelet

ajánlás tartalma kifejezi a jogszabályok által támasztott követelményeket, az MNB jogalkalmazási gyakorlata alapján alkalmazni javasolt elveket, illetve módszereket, a piaci szabványokat és szokványokat.

233. Az ajánlásnak való megfelelést az MNB az általa felügyelt pénzügyi szervezetek körében az ellenőrzési és monitoring tevékenysége során figyelemmel kíséri és értékeli, összhangban az általános európai felügyeleti gyakorlattal.
234. Az MNB felhívja a figyelmet arra, hogy a pénzügyi szervezet az ajánlás tartalmát szabályzatai részévé teheti. Ebben az esetben a pénzügyi szervezet jogosult feltüntetni, hogy vonatkozó szabályzatában foglaltak megfelelnek az MNB által kiadott vonatkozó számú ajánlásnak. Amennyiben a pénzügyi szervezet csupán az ajánlás egyes részeit kívánja szabályzataiban megjeleníteni, úgy az ajánlásra való hivatkozást kerülje, illetve csak az ajánlásból átemelt részek tekintetében alkalmazza.
235. Az MNB a jelen ajánlás alkalmazását 2019. szeptember 1-től várja el az érintett pénzügyi szervezetektől.
236. Az MNB a jelen ajánlás 187. g) pontjában részletezett belső ellenőrzési vizsgálat elvégzését először jelen ajánlás alkalmazási időpontját követő hat hónapon belül várja el az érintett pénzügyi szervezetektől.
237. 2019. szeptember 1-jével hatályát veszti a hitelkockázat méréséről, kezeléséről és kontrolljáról szóló 11/2017. (XI. 6.) számú MNB ajánlás.

Dr. Matolcsy György sk.
a Magyar Nemzeti Bank elnöke